Analyse en advies verbod gewasbeschermingsmiddelen woningbouwplan Plakse Weide

Gemeente Duiven

pouderoyentonnaer.nl

Analyse en advies verbod gewasbeschermingsmiddelen woningbouwplan Plakse Weide
Gemeente Duiven

Rapportnummer:	POU250189.004.R1 *(a.u.b. bij correspondentie vermelden)*
Naam opdrachtgever:	BPD Ontwikkeling BV Regio Noord-Oost & Midden
Adres opdrachtgever:	Postbus 1 3800 AA AMERSFOORT
Opstellers:	E. van Overbeek, E. Louwerse en M. Roosen
Status:	definitief
Datum:	17 oktober 2025

Pouderoyen Tonnaer is een handelsnaam van Pouderoyen B.V.

Wijchenseweg 102
6538SX Nijmegen
T +31 (0)24 322 45 79

info@pouderoyentonnaer.nl
pouderoyentonnaer.nl

Op onze dienstverlening zijn de DNR 2011 voorwaarden van toepassing die u vindt op pouderoyentonnaer.nl

Inhoud

1 Inleiding 3

2 Beleidskader 4

2.1 Europese verordening voor bestrijdingsmiddelen (Verordening (EG) 1107/2009) & Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb) - toelating 4

2.2 Omgevingswet en gebruik van gewasbeschermingsmiddelen 4

3 Gewasbeschermingsmiddelen en gezondheidseffecten 10

3.1 Gezondheidseffecten 11

3.2 Onderzoeken in Nederland 12

3.3 Toxiciteit van gewasbeschermingsmiddelen 15

4 Spuitvrije zone Plakse Weide 16

4.1 Noodzaak 16

4.2 De spuitvrije zone 16

4.2.1 Spuitvrije zone buiten het plangebied 16

4.3 Alternatieve opties 19

5 Impact voor grondeigenaren 20

5.1 Algemeen 20

5.2 Maximale planologische mogelijkheden 20

5.3 Andere beperkende omstandigheden 22

5.3.1 Teeltvrije en spuitvrije zone bij oppervlaktewater 22

5.3.2 Bestaande gevoelige bestemmingen 23

5.4 Impact van de beperkingen in zijn algemeen 23

5.5 Gevolgen per perceel/eigenaar 24

5.5.1 Perceel Groessen en Loo, sectie G 615 (GSN00-G-615) 24

5.5.2 Perceel Liander N.V., sectie G 580 (GSN00-G-580) 26

5.5.3 Perceel Duiven sectie G 529 (GSN00-G-529) 27

5.5.4 Percelen Duiven, sectie I, nummers 192, 393 en 187 28

6 Belangenafweging en conclusies 30

Bijlagen 32

1 Inleiding

Op 20 september 2024 is een bestemmingsplan vastgesteld voor woningbouwlocatie Plakse Weide in Duiven (NL.IMRO.0226.BPDUIVENNOORD010-VS01). In dit bestemmingsplan is in de algemene gebruiksregels een verbod opgenomen voor gevoelige functies voor gewasbeschermingsmiddelen, zoals woningen, binnen een zone van 50 meter vanaf agrarische gronden waar planologisch het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen mogelijk is. Dit is gedaan met de aanduiding 'specifieke vorm van groen – spuitvrijezone'. Binnen deze zone kan van dit verbod worden afgeweken door middel van een omgevingsvergunning onder de voorwaarde dat een aanvaardbaar verblijfsklimaat is gegarandeerd voor de desbetreffende gevoelige functies voor gewasbeschermingsmiddelen. Van een aanvaardbaar verblijfsklimaat is sprake indien op basis van een planologisch besluit het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen op agrarische percelen in een zone van 50 meter rond de gevoelige functies voor gewasbeschermingsmiddelen is uitgesloten en er ten tijde van het verlenen van de omgevingsvergunning geen chemische gewasbeschermingsmiddelen worden toegepast.

Met een wijziging van het omgevingsplan wil de gemeente het spuitverbod 'naar buiten toe' laten werken: een verbod opnemen buiten de contouren van het plangebied van Plakse Weide. Dit met het oog op het woningbouwbelang (algemeen belang), omdat met een spuitverbod buiten het plangebied meer nieuwe woningen gerealiseerd kunnen worden, maar ook om binnen de 'wetgevingszone wijzigingsgebied' tot maximale invulling van de wijzigingsbevoegdheid (artikel 3.3 van de regels) te kunnen komen.

Een wijziging van een omgevingsplan moet worden opgesteld met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL, zie kader). Een aanvaardbaar woon- en leefklimaat in relatie tot gezondheid (een veilige en gezonde leefomgeving) is onderdeel van de evenwichtige toedeling van functies. Anderzijds mogen nabijgelegen (agrarische) bedrijven niet onevenredig in de bedrijfsvoering en planologische ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt. Dit rapport bevat de motivering voor de wijziging van het omgevingsplan en een nadeelcompensatieanalyse.

Een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL)
Voor een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL) moeten alle in het geding zijnde (individuele) belangen die bij een wijziging van het omgevingsplan aan de orde zijn op een zorgvuldige wijze worden afgewogen. Bij de afweging van ETFAL moet specifiek rekening gehouden worden met het belang van het beschermen van de gezondheid. Daarnaast mag het besluit tot wijziging van het omgevingsplan niet in strijd zijn met de instructie(regels) van het Rijk en de provincie. Enerzijds moet er een aanvaardbaar woon- en leefklimaat worden gegarandeerd ter plaatse van de woningen/gevoelige functie. Anderzijds moet worden voorkomen dat als gevolg van een planologische ontwikkeling een onevenredige beperking plaatsvindt van de bedrijfsvoering van nabijgelegen bedrijven. De raad moet uiteindelijk bepalen wat zij vanuit het oogpunt van ETFAL wel en niet aanvaardbaar vinden.

2 Beleidskader

2.1 Europese verordening voor bestrijdingsmiddelen (Verordening (EG) 1107/2009) & Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb) - toelating

In de Europese verordening voor bestrijdingsmiddelen worden regels gesteld voor de toelating en gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de Europese Unie. De Europese verordening voor bestrijdingsmiddelen werkt rechtstreeks door in het Nederlandse rechtsstelsel. In aanvulling op de verordening zijn in de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb) regels gesteld over de toelating en gebruiksvoorschriften van bestrijdingsmiddelen in Nederland. In de wet is de rol van het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) vastgesteld. Het Ctgb beoordeelt volgens internationale afspraken en wetgeving of gewasbeschermingsmiddelen en biociden veilig zijn, en neemt namens Nederland deel aan de Europese beoordeling van de werkzame stoffen. Op basis van de beoordeling besluit het Ctgb of het middel in Nederland verkocht mag worden of niet. Bestrijdingsmiddelen worden dus pas toegelaten na een risicobeoordeling op zowel Europees als nationaal niveau. De Wgb stelt eisen aan de toelating en onder welke voorwaarden het middel mag worden gebruikt. Dit doet echter niets af aan het feit dat in een omgevingsplan aanvullende ruimtelijke beperkingen moeten worden gesteld om hinder en gezondheidsrisico's te beperken.

Hiaten in risicobeoordeling
Ondanks dat er per bestrijdingsmiddel een risicobeoordeling wordt uitgevoerd, wordt er in toenemende mate door de wetenschap gewaarschuwd over gezondheidsschade als gevolg van deze middelen (zie ook hoofdstuk 3). Dit komt onder andere doordat de risicobeoordeling een aantal grote hiaten bevat. Zo worden bestrijdingsmiddelen in de meeste gevallen niet beoordeeld op neurotoxiciteit en neurodegeneratieve gevolgen[1]. Het Ctgb erkent dit hiaat[2]. Daarnaast wordt in de toelatingsbeoordeling alleen gekeken naar individuele stoffen en niet naar combinaties van bestrijdingsmiddelen (zogenaamde cocktails). Het is mogelijk dat cocktails van bestrijdingsmiddelen veel giftiger zijn dan de individuele stoffen. Ook worden niet alle blootstellingsroutes meegenomen in de risicobeoordeling, bijvoorbeeld blootstelling via huisstof.

2.2 Omgevingswet en gebruik van gewasbeschermingsmiddelen

De Omgevingswet ziet toe op het beheer van de leefomgeving. De Omgevingswet en de daaraan verbonden beginselen zoals zorgplicht en het voorzorgsbeginsel, verplichten het bevoegd gezag bij de toedeling van functies aan locaties om een evenwichtige afweging te maken tussen gezondheid, veiligheid, milieu en economische belangen. De omgevingswet gaat dus over waar en onder welke ruimtelijke condities het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen wenselijk of toelaatbaar is.

[1] Gewasbeschermingsmiddelen en neurodegeneratieve ziekten: mogelijkheden om de toelatingseisen te verbeteren (2021). RIVM-briefrapport 2021-0153
[2] Brief van Ctgb aan EFSA, 9 maart 2021, kenmerk 202103090024. https://www.ctgb.nl/binaries/ctgb/documenten/brieven/2021/03/23/efsa- mogelijke-relatie-gewasbeschemingsmiddelen- en-ziekte-van-parkinson/ Letter_possbile+relation+PPP+ and+Parkinson_Geredigeerd.pdf

De Omgevingswet kent een brede zorgplicht (artikel 1.3 Ow): activiteiten mogen geen onevenredige nadelige gevolgen hebben voor de gezondheid of de leefomgeving. Daarbij moet rekening worden gehouden met de beginselen van milieubeleid (artikel 2.4 Ow), waaronder het voorzorgsbeginsel. Dit beginsel houdt in dat, als er aanwijzingen zijn dat een activiteit ernstige of onomkeerbare schade aan de gezondheid of het milieu kan veroorzaken, het bevoegd gezag maatregelen moet treffen (ook als het oorzakelijk verband nog niet volledig wetenschappelijk is aangetoond). Dit betekent onder andere dat gemeenten bij woningbouw, scholen of andere gevoelige functies rekening moeten houden met nabijgelegen agrarisch gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

Gevoelige functies
Volgens vaste jurisprudentie van de Afdeling zijn gevoelige functies, functies waar mensen over het algemeen langdurig (kunnen) verblijven en daarmee een grotere kans lopen op blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen[3]. Hieronder vallen bijvoorbeeld woningen, maar ook de tuinen bij woningen[4]. Dat geldt ook voor andere vormen van min of meer langdurig verblijf zoals sportvelden[5], recreatieterreinen[6] en speeltuinen[7]. Het begrip 'gevoelige functie' heeft daarmee een ruim bereik. Onder omstandigheden vallen zelfs bedrijfsgebouwen hieronder[8].

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft dan ook in diverse uitspraken[9] geoordeeld dat bij het toelaten van gevoelige functies nabij agrarische percelen rekening moet worden gehouden met de risico's van gewasbeschermingsmiddelen. De Afdeling stelt dat een plan slechts kan worden vastgesteld als een aanvaardbaar woon- en leefklimaat wordt gegarandeerd. Daarbij wordt veelal een afstand van 50 meter tussen gronden en woningen aangehouden[10].

Een kleinere afstand dan 50 meter
De 50 meter afstand is geen wetenschappelijke onderbouwde afstand, maar een afstand die als aanvaardbaar is aangemerkt. Alleen in bijzondere omstandigheden kan hiervan worden afgeweken. Een kortere afstand is mogelijk als in een locatiespecifiek onderzoek aangetoond wordt dat de volksgezondheid en het milieu voldoende beschermd blijven door bijvoorbeeld driftreducerende maatregelen, specifieke teeltwijzen of fysieke barrières, zoals groenblijvende hagen of sloten. Bij ruimtelijke plannen voor nieuwe gevoelige functies moeten maatregelen om een kortere afstand aan te kunnen houden planologisch gewaarborgd zijn. Een kortere afstand dan 50 meter op basis van een locatiespecifiek onderzoek biedt geen juridische zekerheid, omdat op dit moment geen geaccepteerde onderzoeksmethode voorhanden is.

De bescherming van de fysieke leefomgeving met betrekking tot gewasbeschermingsmiddelen kan op verschillende manieren worden gedaan, waaronder (maatwerk)regels opnemen in het omgevingsplan. In specifieke situaties kan dit ook door het stellen van maatwerkvoorschriften op basis van de specifieke zorgplicht in het Besluit activiteit leefomgeving (Bal).

[3] Zie o.a. ABRvS 2 juni 2004, ECLI: NL:RVS:2004:AP0392, r.o. 2.3.6.
[4] ABRvS 10 februari 2021, ECLI: NL:RVS:2021:276, r.o. 7.6. De uitspraak is gewezen onder de Wro en spreekt daarom nog van 'goede ruimtelijke ordening'.
[5] ABRvS 24 augustus 2022, ECLI: NL:RVS:2022:2481, r.o. 13.3.4-13.3.5.
[6] ABRvS 17 november 2021, ECLI: NL:RVS:2021:2560, r.o. 3.4.
[7] ABRvS 26 maart 2014, ECLI: NL:RVS:2014:1085, r.o. 12.2.
[8] ABRvS 1 april 2015, ECLI: NL:RVS:2015:1007, r.o. 6.2.3.
[9] o.a. ABRvS 14 april 2010, ECLI:NL:RVS:2010:BM0956; ABRvS 23 mei 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BW6697; ABRvS 24 februari 2016, ECLI:NL:RVS:2016:530
[10] Zie ABRvS 15 februari 2006, ECLI: NL:RVS:2006:AV1798, r.o. 2.5.4.

Omgevingsplan

In omgevingsplannen kunnen gemeenten, aanvullend op de risicobeoordeling van middelen (zie Wgb), regels opstellen die bijdragen aan het verminderen van het risico op blootstelling. Er staan geen instructieregels in het Besluit kwaliteit leefomgeving die relevant zijn voor het reguleren van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. In het kader van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties en het waarborgen van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat moet echter wel aandacht worden besteed aan het aspect gezondheid.

Gemeenten kunnen in het omgevingsplan maatwerkregels stellen betreffende het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Maatwerkregels voor gewasbeschermingsmiddelen zijn lokaal opgestelde regels die afwijken van algemene regels zoals in het Besluit Activiteiten leefomgeving staan opgenomen, of deze aanvullen, om specifieke lokale omstandigheden aan te pakken.

Type regels in het omgevingsplan (zie ook figuur 1):

- Via de regels kan de gemeente spuitvrije zones rondom kwetsbare locaties zoals woningen instellen. Binnen een spuitvrije zone geldt een algemeen verbod op gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Wanneer een spuitvrije zone wordt opgenomen in een omgevingsplan moet onder andere worden onderbouwd dat er sprake is van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.
  Daarnaast zouden in maatwerkregels grenzen gesteld kunnen worden aan de hoeveelheid en soort toe te passen gewasbeschermingsmiddelen of een verbod op bepaalde intensieve teelten opgenomen kunnen worden, zoals lelieteelt, bollenteelt of pootaardappelenteelt. Of alleen de teelt van voedergewassen toe te staan. Of bijvoorbeeld het voorschrijven van het gebruik van specifieke, driftarme spuittechnieken zoals strijkstokken of afgeschermde spuitkoppen. Op basis van de huidige rechtspraak is de juridische houdbaarheid van dergelijke maatwerkregels onzeker. En omdat gebruiksmogelijkheden worden ingeperkt blijft er sprake van nadeelcompensatie.
- De gemeente kan de regels aanvullen met een meldplicht of informatieplicht. Bijvoorbeeld door de teler te verplichten van te voren te melden als bepaald teelten worden gestart of wanneer gewasbeschermingsmiddelen worden toegepast.
- Er kan in het omgevingsplan ook een vergunningplicht voor een omgevingsplanactiviteit (een binnenplanse Opa) worden opgenomen voor het toepassen van gewasbeschermings-middelen. De gemeente kan dan per situatie toetsen of de toepassing op een bepaalde locatie acceptabel is.

Bij het opstellen van regels in het omgevingsplan moet de gemeente zich houden aan de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Dit houdt onder andere in dat in de motivering de noodzaak van de regel en de gekozen vorm voldoende moet worden onderbouwd. Daarbij moet aannemelijk worden gemaakt dat de regel daadwerkelijk zal leiden tot het waarborgen van de door de Omgevingswet gediende doelen. De gemeente moet voldoende onderzoek verrichten naar de feiten en de af te wegen belangen (zorgvuldigheidsbeginsel). In heldere taal moet worden onderbouwd dat het stellen van regels nodig is en waarom gekozen is voor een bepaalde vorm en inhoud (motiveringsbeginsel). De onderbouwing moet ook duidelijk maken dat is gekozen voor de minst belastende variant van de regels (om te voldoen aan het evenredigheidsbeginsel). De regel mag geen onevenredige belasting op een belanghebbende leggen, als dit wordt afgezet tegen de doelen van het besluit.

Figuur 1 Type regels in het omgevingsplan (Handboek opstellen omgevingsplan, 10 augustus 2022, VNG, p.58)

Het opnemen van regels over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in het omgevingsplan kan nadelige gevolgen hebben voor onder meer agrarische bedrijven. Wanneer een belanghebbende hierdoor schade lijdt, kan hij een verzoek indienen om nadeelcompensatie (art. 15.1, lid 1, onder d, Omgevingswet). Het recht op compensatie is gebaseerd op het uitgangspunt dat de overheid verplicht is om onevenredige schade die ontstaat door rechtmatig overheidshandelen te vergoeden.

Als ten aanzien van gebruik van gewasbeschermingsmiddelen een omgevingsvergunning voor een binnenplanse OPA wordt opgenomen bepaalt artikel 15.1, lid 2 Ow dat pas nadeelcompensatie kan worden geclaimd als is verzocht om die vergunning en deze is geweigerd of verleend onder zeer beperkende voorwaarden. In paragraaf 4.3 wordt hier nader op ingegaan.

Besluit activiteiten leefomgeving

Het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) bevat de bevoegdheid om maatwerkvoorschriften te stellen. Maatwerkvoorschriften zijn individuele besluiten, gericht op één initiatiefnemer, die de regels van het Bal aanvullen of strenger maken. Het maatwerkvoorschrift kan worden gesteld ‘ter invulling’ van de specifieke zorgplicht.

De zorgplicht (artikel 2.11 Bal) is van toepassing op aangewezen milieubelastende activiteiten (MBA). Degene die een milieubelastende activiteit verricht en weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat die nadelige gevolgen kan hebben voor (onder andere) de gezondheid van mensen, moet:

- Alle redelijke maatregelen nemen om de negatieve gevolgen te voorkomen;
- Als niet kan worden voorkomen, de negatieve gevolgen zoveel mogelijk beperken; en
- Als de gevolgen onvoldoende kunnen worden beperkt, de activiteit staken.

Het ‘telen van gewassen in de openlucht’ is een MBA (paragraaf 3.6.3 Bal). Er zijn verschillende opties voor maatwerkvoorschriften, waaronder:

- Gebruik maken van extra drift reducerende spuittechnieken;
- Verplichting tot het informeren van omwonenden, wanneer, hoeveel en met welke gewasbeschermingsmiddelen wordt gespoten;
- Het verbieden om chemische gewasbeschermingsmiddelen te gebruiken binnen 50 meter van een woning.

De teler kan bezwaar maken tegen een maatwerkvoorschrift en in beroep gaan bij de rechtbank. Een maatwerkvoorschrift is aangewezen als besluit waarvoor nadeelcompensatie kan worden gevraagd. Daarbij speelt inbreuk op eigendomsrecht (Artikel 1 EP) een belangrijke rol. Een belangenafweging is hierdoor vereist.

Spuitvrije zone
De locatie van de spuitvrije zone is leidend in de opbouw van de motivering en de mogelijke consequenties van het opleggen van de spuitvrije zone. De spuitvrije zone kan ter plaatse van de ontwikkelgrond liggen (naar binnen) of worden gelegd op gronden met een agrarische gronden (naar buiten).

In de wijziging van het omgevingsplan wordt de spuitvrije zone gelegd op de agrarische gronden. Onder welke voorwaarden het opleggen van een spuitvrije zone op agrarische gronden is toegestaan, is afhankelijk van een aantal factoren:

- Planologische mogelijkheden: In principe moeten de maximale planologische mogelijkheden worden betrokken[11]. Als het planologisch is toegestaan om gewasbeschermingsmiddelen te gebruiken, moeten de gronden worden betrokken.

- Feitelijk gebruik: dit is het gebruik op het moment van vaststelling van het plan. Daarbij zijn ook de intenties voor toekomstig gebruik mogelijk relevant. Hierin zijn er twee categorieën:

1. *Er is geen sprake van agrarisch gebruik met gewasbeschermingsmiddelen:*
   Als aannemelijk kan worden gemaakt dat er geen gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt, dan hoeft de raad met deze gronden in principe geen rekening te houden. Echter volgt, uit jurisprudentie onder de Wro, dat het ook van belang is of de agrariër een concreet voornemen kenbaar heeft gemaakt om het bestaande (agrarisch) gebruik te wijzigen naar het gebruik met gewasbeschermingsmiddelen. Met concrete voornemens moet de raad in beginsel rekening houden. Daarbij was van belang of de agrariër aannemelijk kon maken dat de wijziging binnen de planperiode zou plaatsvinden.

   Als er geen sprake is van gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en dit ook niet binnen de planperiode in redelijkheid voorzienbaar is, kan er een spuitvrije zone op de gronden worden gelegd (zie bijvoorbeeld: ECLI:NL:RVS:2017:3524 r.o. 36.2.). Dit is bijvoorbeeld wanneer er alleen sprake is van hobbymatig gebruik van de gronden, zonder toepassing van (chemische) gewasbeschermingsmiddelen[12].

   Onder de Omgevingswet is geen sprake meer van een planperiode. Het is onduidelijk of de voorzienbaarheid van een mogelijke gebruikswijziging een relevant criterium blijft en welke termijn daarbij redelijk is. Jurisprudentie onder de Omgevingswet moet dit gaan uitwijzen.

[11] Hierop kan een uitzondering gelden, namelijk wanneer aanvang van agrarisch gebruik waarbij ten opzichte van gevoelige functies spuitvrije zones dienen te worden aangehouden zodanig onwaarschijnlijk is dat hier in de ruimtelijke besluitvorming geen rekening mee hoeft te worden gehouden.
[12] https://www.raadvanstate.nl/uitspraken/@146641/202401181-1-r1/

2. *Er is wel sprake van agrarisch gebruik met gewasbeschermingsmiddelen:*
in dit geval zal het opleggen van een spuitvrije zone er voor zorgen dat het huidige gebruik niet in dezelfde vorm kan worden voortgezet. Een verbod opleggen op agrarische gronden waar het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is toegestaan zonder overgangstermijn of nadeelcompensatie is in veel gevallen in strijd met rechtszekerheidsbeginsel, evenredigheidsbeginsel en het proportionaliteitsvereiste[13]. Om hier wel aan te voldoen moet een overgangstermijn gelden en/of nadeelcompensatie worden geboden.

Categorie	**Consequenties**
Planologisch niet toegestaan	Raad hoeft geen rekening te houden met de gronden Geen aanspraak nadeelcompensatie
Planologisch toegestaan + geen gebruik + geen voornemen tot wijziging	Raad moet misschien rekening houden met de gronden (onduidelijk onder Ow) Aanspraak nadeelcompensatie mogelijk (waarde vermindering gronden)
Planologisch toegestaan + geen gebruik + maar wel voornemen voor gebruik	Raad moet rekening houden met de gronden Overgangstermijn + Aanspraak nadeelcompensatie mogelijk (waarde vermindering gronden + bedrijfsvoering)
Planologisch toegestaan + gebruik	Raad moet rekening houden met de gronden Overgangstermijn + Aanspraak nadeelcompensatie mogelijk (waarde vermindering gronden + bedrijfsvoering)

[13] Woerd van der, Pieter & Sangster, Emile (2025). Spuitvrije zones tussen woningen en landbouwgrond: wat kan wel en wat (nog) niet? Vastgoedrecht 2025-1

3 Gewasbeschermingsmiddelen en gezondheidseffecten

Gewasbeschermingsmiddelen zijn bestrijdingsmiddelen die in de landbouw worden gebruikt voor het beschermen van een gewas tegen schimmels, insecten en onkruiden. De toepassing van gewasbeschermingsmiddelen heeft risico's voor de gezondheid voor mensen die hier langere tijd aan worden blootgesteld. Dit is met name het geval bij de toepassing van grote hoeveelheden gewasbeschermingsmiddelen met een hoge toxiciteit in de nabijheid van gevoelige functies.
Gewasbeschermingsmiddelen worden voornamelijk toegepast doormiddel van spuiten. Tijdens het spuiten wordt een deel van de gewasbeschermingsmiddelen meegenomen door de wind ('drift') en verspreid in de omgeving. Wanneer er in de omgeving gevoelige functies aanwezig zijn, is er een risico op gezondheidseffecten.

Omwonenden kunnen op verschillende manieren (extra) worden blootgesteld aan gewasbeschermingsmiddelen: door drift, verdamping, neergeslagen residuen bij het huis en herbetreding van behandeld gewas (bijvoorbeeld tijdens het wandelen). Deze blootstellingsroutes zijn weergegeven in **figuur 2**.

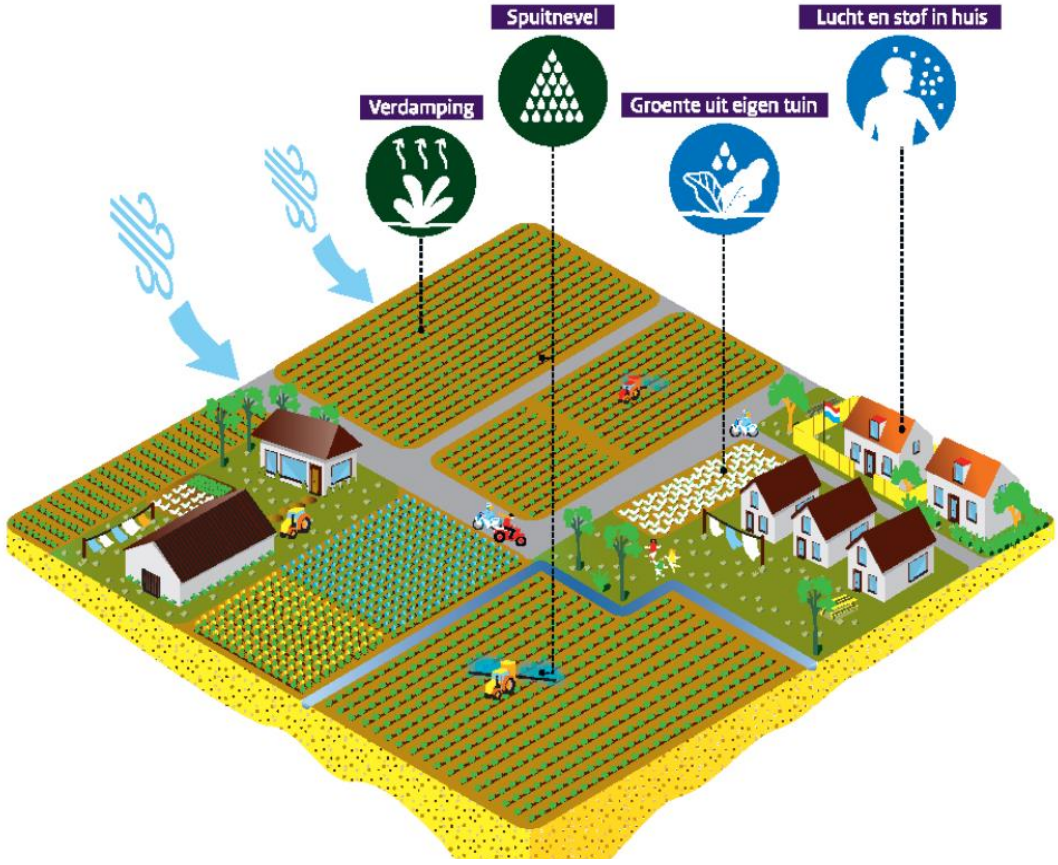

Figuur 2 Manieren waarop gewasbeschermingsmiddelen bij omwonenden terecht kunnen komen

Hoewel toelatingen rekening houden met veilige gebruiksniveaus, wijzen studies uit dat omwonenden nog steeds blootgesteld kunnen raken aan een te hoge concentratie van voor de gezondheid schadelijke stoffen (waarbij het gaat om het niveau en de duur van blootstelling).
Tijdens en kort na het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, kunnen de concentraties in de omgeving van de toepassingsplaatsen tijdelijk oplopen. Daarna en met toenemende afstand tot de bron dalen de concentraties echter weer snel door verdunning en afbraak.

Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in Nederland
In Nederland wordt, na Andorra en Malta, de grootste hoeveelheid gewasbeschermingsmiddelen per oppervlakte gebruikt in Europa[14]. In Nederland was dit in 2023 gemiddeld 6,95 kg per hectare landbouwperceel. De toepassing van gewasbeschermingsmiddelen verschilt per teelt, zie figuur 3 (CBS). De teelt van lelies vergt aanzienlijk meer gewasbeschermingsmiddelen dan bijvoorbeeld de teelt van mais.

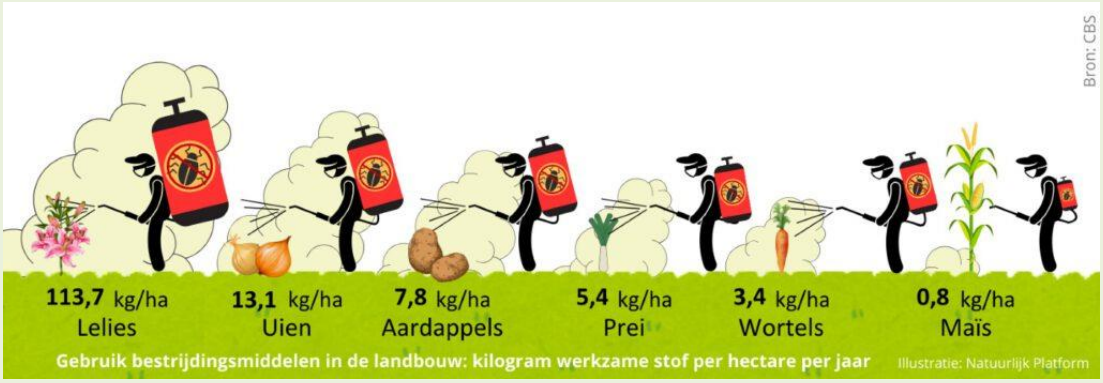

Figuur 3 Gebruik van bestrijdingsmiddelen in de landbouw in kilogram stof per hectare per jaar in 2020 (bron illustratie: Natuurlijk platform, bron data: CBS)[15,16]

3.1 Gezondheidseffecten

Er is steeds meer wetenschappelijk bewijs dat er mogelijke gezondheidseffecten door het spuiten van gewasbeschermingsmiddelen optreden. Met name bij langdurige en herhaalde blootstelling. Diverse nationale en internationale onderzoeken, waaronder die van het RIVM en de Gezondheidsraad, geven aanwijzingen dat gewasbeschermingsmiddelen een negatief effect kunnen hebben op de gezondheid. Gezondheidsrisico's die in de literatuur worden genoemd, zijn onder andere acute irritatie van ogen en luchtwegen, maar met name ook lange termijn effecten zoals verhoogde kans op neurologische aandoeningen en verstoring van de hormoonhuishouding. Acute vergiftigingen komen weinig voor. De zorgen om gezondheidseffecten gaat met name over effecten door langdurige blootstelling aan lage concentraties. Deze effecten zijn lastig vast te stellen, vooral omdat het lastig is om over langere periode de blootstelling te bepalen en ziekteverschijnselen zich vaak pas later voordoen.

[14] https://www.fao.org/faostat/en/#data/RP
[15] https://natuurlijkplatform.nl/20250205-stop-met-het-toestaan-van-lelieteelt/
[16] https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/85130NED/table?dl=6171B

Toch zijn er bij een breed scala aan aandoeningen positieve associaties aangetoond met de blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen[17]. Deze bevindingen worden in wisselende mate ondersteund door de uitkomsten van dierexperimenteel en mechanistisch onderzoek. Het gaat hierbij onder andere over neuro generatieve ziekten zoals Parkinson, Alzheimer en ALS en cognitieve effecten bij jonge kinderen. Ook zijn er gezondheidseffecten gevonden in de vorm van verschillende vormen van kanker, luchtweg-, voortplantings-, ontwikkelings- en stofwisselingsziekten, aangeboren afwijkingen en immuniteitsproblemen.

Bovenstaande bevindingen komen voornamelijk uit internationale onderzoeken. Omdat teelten, gebruikte gewasbeschermingsmiddelen, spuittechnieken, maar ook landinrichting, huisvesting en klimaat sterk kunnen verschillen tussen landen, is onderzoek uit eigen land belangrijk (zie het kader in paragraaf 3.2 over het gezondheidsadvies uit 2014).

De ziekte van Parkinson
Naar de relatie tussen gewasbeschermingsmiddelen en de ziekte van Parkinson is veel onderzoek gedaan. In alle meta-analyses en systematic reviews komt naar voren dat er een statistisch significant verhoogd risico is (circa factor 2) op de ziekte van Parkinson bij blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen. In de onderzoeken is zowel bloostelling via werk als vanuit de omgeving meegenomen. Een oorzakelijk verband is echter niet bewezen. Dit komt door wisselende uitkomsten van individuele onderzoeken, waarschijnlijk veroorzaakt door een onnauwkeurige bepaling van de blootstelling. Het is niet duidelijk om welke gewasbeschermingsmiddelen het precies gaat, omdat in onderzoeken vaak grote groepen middelen worden onderzocht. Wel zijn er een aantal middelen bijzonder verdacht. In Frankrijk is de ziekte sinds 2012 erkend als een beroepsziekte bij telers.

3.2 Onderzoeken in Nederland

In Nederland worden slechts beperkt gezondheidsklachten van omwonenden gemeld die verband houden met gewasbeschermingsmiddelen; acute vergiftigingen zijn zeldzaam en beperken zich meestal tot lichte klachten zoals irritaties van huid, luchtwegen of maag-darmkanaal. Epidemiologisch onderzoek in ons land richtte zich vooral op beroepsmatige blootstelling en leverde wisselende resultaten op: zo zijn er enkele aanwijzingen gevonden voor een verband met de ziekte van Parkinson en met stoornissen in de longfunctie, maar dit werd niet consequent bevestigd. Onderzoek naar omwonenden liet doorgaans geen sterke verbanden zien, al werd in één studie blootstelling aan een cluster van middelen in de graan- en aardappelteelt in verband gebracht met een verhoogd risico op Parkinson. In de Rotterdamse Generation R-studie werden daarnaast bij zwangere vrouwen hogere concentraties van afbraakproducten van gewasbeschermingsmiddelen gemeten, die geassocieerd waren met een verminderde groei van de foetus tijdens de zwangerschap. Er werden echter geen consistente effecten gevonden op IQ of gedragsontwikkeling van kinderen. Hoewel deze onderzoeken geen hard bewijs leveren voor substantiële gezondheidsschade bij omwonenden, geven zij wel aanwijzingen die, samen met sterkere signalen uit buitenlandse studies, onzekerheid laten bestaan over de risico's van langdurige blootstelling in de Nederlandse situatie.

[17]https://www.gezondheidsraad.nl/documenten/adviezen/2020/06/29/vervolgadviesgewasbescherming-en-omwonenden

Gezondheidsraad

In 2014 bracht de Gezondheidsraad een advies uit over gewasbescherming en omwonenden. Omdat in Nederland nauwelijks onderzoek was gedaan naar blootstelling en gezondheidseffecten, maar buitenlandse studies wel risico's aantoonden (zoals Parkinson en ontwikkelingsstoornissen bij kinderen), werd aanbevolen om blootstellingsonderzoek op te zetten bij agrariërs, hun gezinnen en omwonenden, met speciale aandacht voor zwangere vrouwen en kinderen. Naar aanleiding van het advies is de gezondheidsverkenning en het OBO gestart (zie hieronder).

Omdat dit onderzoek jaren in beslag neemt, adviseert de Gezondheidsraad nu al maatregelen te nemen om blootstelling te beperken. Aanbevolen worden onder andere: het bevorderen van geïntegreerde gewasbescherming, betere handhaving en klachtenstructuren, versterking van de opleiding en voorlichting voor agrariërs, technische innovaties om drift te verminderen en - expliciet - het instellen van spuitvrije zones rond gevoelige functies zoals woningen.

De Gezondheidsraad concludeert dat de gezondheidsrisico's voor omwonenden niet uitgesloten kunnen worden en dat het voorzorgsbeginsel rechtvaardigt dat preventieve maatregelen genomen worden, zelfs zolang wetenschappelijk bewijs nog niet volledig is.

In 2020 heeft de gezondheidsraad een vervolgadvies uitgebracht, naar aanleiding van de eerste blootstellingsgegevens uit Nederlands onderzoek (zie hieronder), de beschikbaarheid van meer internationaal onderzoek en blijvende maatschappelijke zorgen. Omdat de risico's onzeker blijven, adviseert de raad te streven naar verduurzaming en vermindering van het gebruik van chemische middelen, met voorkeur voor de minst risicovolle varianten en strikte naleving van voorschriften. Daarnaast beveelt zij structurele monitoring van gebruik en blootstelling aan om beleid bij te sturen en toekomstig gezondheidsonderzoek mogelijk te maken.

De gezondheidsverkenning en het OBO

Naar aanleiding van het gezondheidsadvies van de gezondheidsraad in 2014, zijn er verschillende onderzoeken in Nederland gestart. Het RIVM, Universiteit Utrecht en NIVEL hebben in 2018 en 2020 een verkenning gedaan naar de gezondheid van mensen die bij landbouwpercelen wonen[18,19]. Er is onderzocht of er een verband bestaat tussen de afstand tussen landbouwpercelen en oppervlakte van nabije teelten en gegevens over ziekten en aandoeningen. Er zijn geen duidelijke verbanden gevonden tussen gezondheid en de nabijheid van landbouwpercelen. Voor de meeste onderzochte aandoeningen gold dat de gezondheid nabij agrarische percelen beter was dan verder weg. Wel vielen een aantal aandoeningen in de nabijheid van landbouwpercelen op. Het gaat om de hogere sterfte aan luchtwegaandoeningen nabij mais, een hoger geboortegewicht in de nabijheid van zomergerst, de ziekte van Parkinson bij fruitteelt, oogirritaties bij fruitteelt en leukemie bij afwisselende granen-bieten-aardappelteelt. Er is aangegeven dat deze nader onderzoek verdienen, omdat de resultaten niet konden worden verklaard. In het onderzoek is niet gekeken om welke gewasbeschermings-middelen of werkzame stof het gaat.

[18] Gezondheidsverkenning omwonenden van landbouwpercelen (2018). RIVM Rapport 2018-0068

[19] Health survey on people living in the direct vicinity of agricultural plots: additional analyses (2020). RIVM report 2020-0056

Daarnaast coördineerde het RIVM onderzoek naar blootstelling van omwonenden van bollenvelden: Onderzoek bloostelling omwonenden (OBO)[20]. In de lucht, op deurmatten, in huisstof en urine van kinderen en volwassenen werden residuen gevonden. Dit was ook het geval in de urine van mensen die op meer dan 500 meter afstand van agrarische velden woonden. Omwonenden hebben een hogere bloostelling dan mensen die op grotere afstand wonen. De onderzoekers hebben bij bollentelers en hun gezinsleden meer bestrijdingsmiddelen gemeten dan bij andere omwonenden. Van de onderzochte bestrijdingsmiddelen overschreden de gemeten gehalten in de lucht of urine geen risicogrenzen. De middelen kunnen afkomstig zijn van gebruik van deze middelen in de omgeving, maar ook via andere bronnen zoals voedsel. Verder is onderzocht hoe bestrijdingsmiddelen zich verspreiden (drift, verdamping, huisstof). In het onderzoek is aangegeven dat voor een inschatting van de gezondheidseffecten er rekening moet worden gehouden met de totale blootstelling van meerdere bestrijdingsmiddelen (cumulatieve blootstelling), waarbij alle teelten en bestrijdingsmiddelen in een gebied moeten worden meegenomen (niet alleen bollenvelden). Vervolgonderzoek is geadviseerd.

Het RIVM, Nivel en IRAS voeren vanaf 2023 multidisciplinair onderzoek uit naar gezondheidseffecten van omwonenden (inclusief kinderen), met focus op ziektebeelden als Parkinson, leukemie, astma en cognitieve effecten (OBO-2)[21]. Naar verwachting loopt het onderzoek tot 2031. In de loop van het onderzoek worden ook tussentijdse (voorlopige) resultaten gepubliceerd.

Aanpassing van de risicobeoordeling

Op basis van eerder genoemde onderzoeken is de toelatingsprocedure voor gewasbeschermingsmiddelen in de afgelopen jaren aangescherpt. Naast de risico's voor gebruikers en consumenten wordt sinds 2014 ook expliciet gekeken naar de blootstelling van omwonenden[22]. Daarbij wordt uitgegaan van ongunstige omstandigheden die leiden tot een hoge blootstelling. Via deze methode wordt voldoende rekening gehouden met de afstand tot woonobjecten en woonkernen. Het OBO heeft bevestigd, zij het voor één teelt en een beperkt aantal middelen, dat de blootstellingsschatting van het Ctgb voldoende beschermend is.

Verder is er meer aandacht voor hormoonverstorende stoffen, afbraakproducten in het menselijk lichaam en residuen die via biomonitoring kunnen worden gevolgd. Deze verbeteringen versterken de bescherming van kwetsbare groepen, zoals kinderen en zwangere vrouwen. Tegelijkertijd blijft de beoordeling van cumulatieve blootstelling uit verschillende bronnen en van langetermijneffecten, zoals neurologische aandoeningen, een knelpunt. Dit onderstreept het belang van het voorzorgsbeginsel en de noodzaak om het gebruik van chemische middelen te beperken en verduurzaming van de gewasbescherming te bevorderen.

Daarnaast laten de hiervoor genoemde onderzoeken zien dat de gemeten bloostelling in de praktijk lager is dan die waar het Ctgb in de beoordeling mee rekent. Het Ctgb geeft aan dat daarom de beoordelingscriteria streng genoeg zijn[23].

[20] Onderzoek Bestrijdingsmiddelen en Omwonenden (OBO-1)
[21] https://www.rivm.nl/bestrijdingsmiddelen/onderzoek-bestrijdingsmiddelen-en-omwonenden?
[22] https://www.ctgb.nl/onderwerpen/veiligheid-omwonenden/risicobeoordelingsmodel?
[23] https://www.ctgb.nl/onderwerpen/veiligheid-omwonenden?

3.3 Toxiciteit van gewasbeschermingsmiddelen

In de meeste onderzoeken naar de relatie tussen de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen en gezondheidseffecten voor omwonenden worden de gewasbeschermingsmiddelen als groep beschouwd. Er wordt daarbij niet naar specifieke typen gewasbeschermingsmiddelen gekeken of is differentiëren niet mogelijk door hoge correlaties tussen de middelen[24]. Tijdens de risicobeoordeling voor de toelating van het middel, wordt wel de toxiciteit per middel bepaald. De mate van toxiciteit per werkzame stof is hierdoor welk bekend. Er kan op basis hiervan onderscheidt worden gemaakt door laag- en hoog risico stoffen. Aandachtspunt hierbij is dat de toxiciteit van een mengsel van werkzame stoffen/middelen sterk kan verschillen. Het is daarom moeilijk om onderscheid te maken tussen gewasbeschermingsmiddelen. Daarbij spelen die wisselende resultaten en soms zwakke verbanden ook een rol.

Biologische landbouw en gewasbeschermingsmiddelen

In de biologische landbouw zijn chemisch-synthetische gewasbeschermingsmiddelen verboden. Skal (Stichting Keur Alternatief voortgebrachte Landbouwproducten*)* geeft een keurmerk (Skal-certificaat) uit voor biologische producten. Het Skal-certificaat garandeert dat biologische producten voldoen aan de wettelijke voorschriften. Alleen specifieke middelen die op de Skal Inputlijst staan mogen worden gebruikt als biologische alternatieven voor gewasbescherming. Deze middelen bestaan uit stoffen die in de Verordening (EU) 2021/1165 Bijlage I zijn toegestaan. De Skal inputlijst is een lijst van middelen die niet-biologisch zijn, maar wel gebruikt mogen worden in de biologische productie. Voor gebruik van de middelen op de Skal inputlijst gelden de in Nederland van toepassing zijnde gebruiksvoorschriften. Details staan in de Toelatingendatabank van het Ctgb: *https://toelatingen.ctgb.nl/nl/authorisations*

Biologische gewasbeschermingsmiddelen bestaan uit natuurlijke stoffen of organismen die plagen of ziekten bestrijden (bijvoorbeeld micro-organismen, natuurlijke stoffen en feromonen). Ook biologische middelen vallen onder de Europese toelatingsprocedure (EU-verordening 1107/2009) en worden beoordeeld door het Ctgb in Nederland. Biologische middelen bestaande uit natuurlijke stoffen zijn doorgaans minder persistent, sneller afbreekbaar en specifieker gericht op bepaalde organismen. Hoewel relatief veel middelen met natuurlijke stoffen in de biologische landbouw worden aangemerkt als een laag-risico middel, is dat niet voor alle middelen het geval (bijvoorbeeld paraffineoliën). De werkzame stoffen die krachtens Verordening (EG) nr. 1107/2009 zijn goedgekeurd maar niet als laag-risico zijn opgenomen, mogen alleen als gewasbeschermingsmiddel in de biologische productie worden gebruikt wanneer zij worden gebruikt overeenkomstig de toepassingen, voorwaarden en beperkingen die in de verordening staan opgenomen.

Hoewel gewasbeschermingsmiddelen voorafgaand worden beoordeeld op gezondheidseffecten, bestaan er nog veel onzekerheden over de gezondheidseffecten bij omwonenden van landbouwpercelen. In de Nederlandse onderzoeken zijn tot nu toe nog geen duidelijke aanwijzingen gevonden voor gezondheidseffecten, maar in andere studies zijn wel verbanden gevonden. Wel is duidelijk dat omwonenden en telers een hogere blootstelling hebben. Of en welke gezondheidsrisico's dit precies met zich meebrengt is onzeker (zie ook advies gezondheidsraad[11]).

[24] Bijvoorbeeld: Brouwer M, Huss A, van der Mark M, Nijssen PCG, Mulleners WM, Sas AMG, et al. Environmental exposure to pesticides and the risk of Parkinson's disease in the Netherlands. Environ Int 2017; 107: 100-10.

4 Spuitvrije zone Plakse Weide

4.1 Noodzaak

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen kan leiden tot blootstelling van omwonenden via drift, neerslag van residuen in tuinen en op woningen, en via huisstof en lucht. Onderzoeken van het RIVM (Onderzoek Bestrijdingsmiddelen en Omwonenden) en internationale studies laten zien dat residuen daadwerkelijk worden aangetroffen in de leefomgeving van omwonenden. Hoewel vaak binnen wettelijke normen, kunnen blootstellingen bij gevoelige groepen zoals kinderen en zwangere vrouwen gezondheidsrisico's met zich meebrengen. Daarbij gaat het om acute effecten (irritatie, luchtwegklachten) en mogelijke chronische effecten (neurologische aandoeningen zoals Parkinson, ontwikkelingsstoornissen bij kinderen). Dit volgt onder andere uit het advies van de gezondheidsraad, waarin werd opgeroepen tot de toepassing van het voorzorgbeginsel en tot het streven naar vermindering van de blootstelling van chemische gewasbeschermingsmiddelen.

Om een aanvaardbaar woon- en leefklimaat te waarborgen is het noodzakelijk voldoende afstand te houden tussen gevoelige functies en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Alleen dan kan er voldaan worden aan een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Het toepassen van voldoende afstand is ook in lijn met de verplichting vanuit de Omgevingswet om gezondheid en veiligheid te betrekken en bij twijfel het voorzorgbeginsel toe te passen. Omdat wetenschappelijk onderzoek onzekerheden laat zien en de omvang van langetermijneffecten nog onvoldoende bekend is, is toepassing van het voorzorgsbeginsel gegrond.

Het instellen van een spuitvrije bufferzone (vaak wordt hiervoor het begrip 'spuitzone' gebruikt) is een effectieve manier om de blootstelling van omwonenden te verminderen. In vaste rechtspraak van de Raad van State wordt als vuistregel een afstand van 50 meter tussen de agrarische grond en gevoelige functies aangehouden.

4.2 De spuitvrije zone

4.2.1 Spuitvrije zone buiten het plangebied

De spuitvrije zone kan ter plaatse van de ontwikkelgrond liggen (naar binnen) of worden gelegd op gronden met een agrarische bestemming (naar buiten). Het opnemen van de spuitvrije zone binnen het plangebied is niet wenselijk, omdat dit leidt tot onbenutte stroken grond en een inefficiënt ruimtegebruik dat de woningbouwontwikkeling onnodig beperkt. Deze vorm sluit bovendien aan bij de beleidslijn verduurzaming van de gewasbescherming en de aanbevelingen van de Gezondheidsraad en het RIVM. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft herhaaldelijk geoordeeld dat bij woningbouw nabij agrarische percelen een aanvaardbaar woon- en leefklimaat moet worden gegarandeerd. Het opnemen van de spuitvrije zone buiten het plangebied op de agrarische gronden, geeft hier op een zorgvuldige en juridisch houdbare manier invulling aan.

De spuitvrije zone in het omgevingsplan Plakse Weide wordt 50 meter vanuit de woon- en tuinbestemmingen van het ontwerp bestemmingsplan Plakse Weide gelegd[25]. Er is een afstand van 50 meter aangehouden, omdat deze afstand als 'aanvaardbaar' is aangemerkt in de jurisprudentie. Kleinere afstanden zijn juridisch onzeker (zie ook kader in paragraaf 2.2) en bieden mogelijk onvoldoende bescherming.

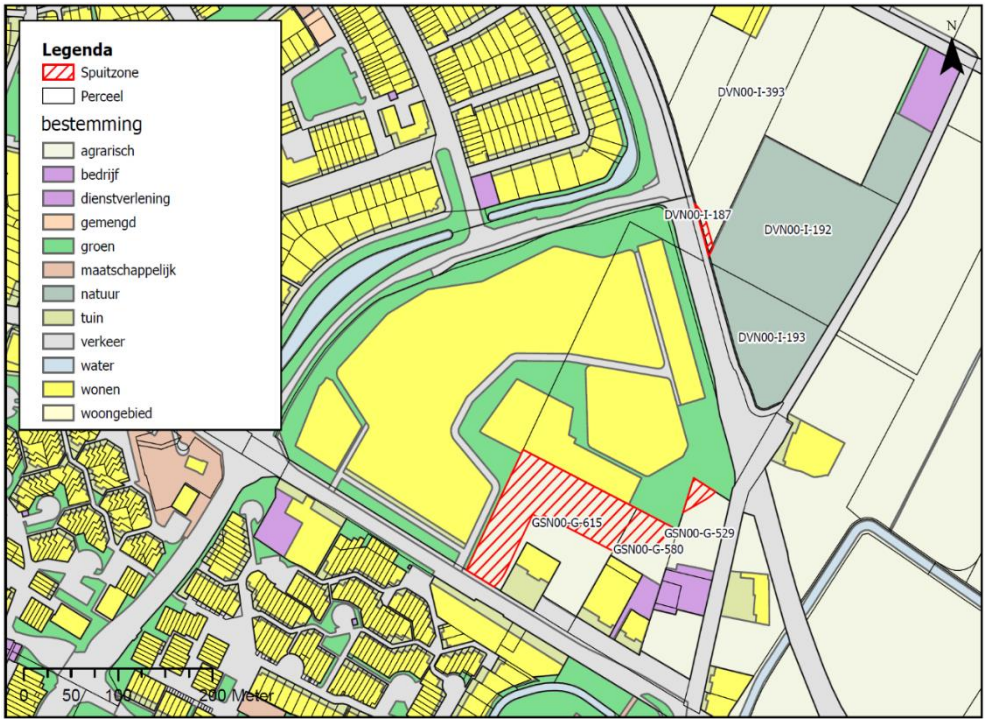

Figuur 1 Spuitvrije zone, relevante kadastrale percelen en enkelbestemmingen

Er is gekozen voor een verbod voor alle chemische-synthetische gewasbeschermingsmiddelen, in plaats van een specifiek verbod per werkzame stof/middel, omdat het onbekend is welke specifieke stoffen gezondheidseffecten kunnen veroorzaken. Dit komt doordat epidemiologische studies zich doorgaans richten op gewasbeschermingsmiddelen als groep. Bovendien ziet een algemeen verbod ook toe op de bescherming tegen toekomstige chemische-systhetische gewasbeschermingsmiddelen.

In de biologische landbouw zijn chemisch-synthetische gewasbeschermingsmiddelen verboden. Skal geeft een keurmerk voor biologische producten uit. Het Skal-certificaat garandeert dat biologische producten voldoen aan de wettelijke voorschriften. Alleen specifieke middelen, die op de Skal Inputlijst staan, mogen worden gebruikt als biologische alternatieven voor gewasbescherming. Deze middelen bestaan uit stoffen die in de Verordening (EU) 2021/1165 Bijlage I zijn toegestaan.

[25] Er is uitgegaan van de enkelbestemmingen in het ontwerp in plaats van de enkelbestemmingen in het vastgestelde bestemmingsplan, omdat er een gebiedsaanduiding 'wetgevingszone – wijzigingsgebied' aanwezig is in het oosten van het plangebied. Dit betreft een geurcontour die, wanneer niet meer van toepassing, het mogelijk maakt om ook daar in het plangebied woningbouw te realiseren. De spuitvrije zone houdt hier rekening mee.

Voorbeeld verbodsbepaling 'Gewasbeschermingsmiddelen gebruiken – Verbod'
(op hoofdlijnen ter inspiratie)

Verbod ter plaatse van de spuitvrije zone:
1. Met het oog op het beschermen van de gezondheid, het milieu en de natuur is het bedrijfsmatig gebruiken van gewasbeschermingsmiddelen bij het telen van gewassen in de openlucht niet toegestaan binnen de aanduiding 'Spuitvrije zone Plakse Weide'
2. Het eerste lid geldt niet voor Skal-gecertificeerde teelten, tenzij daarbij paraffineoliën worden gebruikt.

De spuitvrije zone overlapt gronden met een agrarische bestemming[26]. De agrarische gronden zijn in het bestemmingsplan "Buitengebied 2013" (en dus het omgevingsplan van rechtswege) bestemd voor een agrarisch bedrijf dat is gericht op het voortbrengen van producten door middel van het telen van gewassen. De huidige bestemming sluit het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen niet uit. De spuitvrije zone geeft beperkingen voor het gebruik van deze gronden, waardoor de grondeigenaar recht kan hebben op nadeelcompensatie (dit wordt uitgewerkt in hoofdstuk 5).

Evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL)
De impact van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is een belangrijk aandachtpunt voor een gezonde leefomgeving. De voorgestelde regels met vergunningplicht worden opgenomen om een aanvaardbaar woon- en leefklimaat te garanderen in de voorgenomen nieuwe woonwijk met als doel binnen het nieuwe woongebied het aspect gezondheid en een goed woon- en leefklimaat zwaarder te laten wegen dan de agrarische activiteiten. Hierbij speelt de beoordeling van de (beperkte) gevolgen voor specifiek de percelen waar de spuitvrije zone komt te liggen ook een rol (zie hiervoor hoofdstuk 5).

Hoewel er nog zaken onduidelijk zijn, leidt het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen naast gevoelige functies tot de vraag of er sprake is van ETFAL. Van belang is dat de nieuwe woonwijk direct grenst aan de bestaande bebouwde kom en dat het plangebied Plakse Weide is in de gemeentelijke structuurvisie / Omgevingsvisie Duiven 2022 aangewezen als locatie voor woningbouwontwikkeling. Telers ondervinden weliswaar steeds meer uitdagingen bij het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, want de uitfasering van middelen verloopt sneller dan de beschikbaarheid van effectieve alternatieve middelen. Echter het is wel mogelijk om chemische middelen te vervangen door mechanische (onkruid)bestrijding of toepassing van biologische middelen. Zeker als de omvang van het perceel klein / beperkt is.

Nadeelcompensatie
Afdeling 4.5 van de Algemene wet bestuursrecht samen met afdeling 15.1 van de Omgevingswet bevatten een regeling voor schadevergoeding bij rechtmatig overheidsoptreden. Het moet hierbij gaan om schade die uitstijgt boven het normale maatschappelijke risico en het bedrijfsrisico. Artikel 15.1, lid 2 Ow bepaalt dat pas verzocht kan worden om nadeelcompensatie als is verzocht om een omgevingsvergunning en deze is geweigerd of verleend onder zeer beperkende voorwaarden.

[26] In Nederland mogen gewasbeschermingsmiddelen alleen worden toegepast in de land- en tuinbouwsector: https://www.nvwa.nl/onderwerpen/gewasbescherming/gebruik-gewasbeschermingsmiddelen-buiten-de-landbouw

4.3 Alternatieve opties

Alternatieve opties bieden op basis van de huidige literatuur en rechtspraak niet de gewenste rechtszekerheid voor het omgevingsplan Plakse Weide. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State stelt structureel dat bij woningbouw nabij agrarische percelen de gemeente in het plan moet borgen dat sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Dit kan niet worden doorgeschoven naar de milieuregelgeving of naar maatwerkvoorschriften voor agrariërs. Door in het omgevingsplan een uniforme spuitvrije zone op te nemen, worden duidelijke en gelijk toepasbare regels vastgelegd die rechtszekerheid bieden, de handhaving vereenvoudigen en invulling geven aan het voorzorgsbeginsel.

Navolgend een korte toelichting waarom maatwerkregels en maatwerkvoorschriften geen goede alternatieven zijn voor de gekozen planregeling.

Maatwerkregels
Het opnemen van maatwerkregels ten aanzien van gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in combinatie met een kortere afstand dan 50 meter geeft op basis van de huidige rechtspraak een juridisch afbreukrisico. Met maatwerkregels kunnen intensieve teelten uitgesloten worden, maar dit zal voor specifieke de Plakse Weide weinig effect hebben op de hoogte van de nadeelcompensatie en de juridische houdbaarheid wordt hierdoor kleiner.

Maatwerkvoorschriften
Het opleggen van maatwerkvoorschriften aan individuele agrariërs is niet wenselijk, omdat dit leidt tot verschillen in behandeling, beperkte rechtszekerheid en een ingewikkelde handhaving. Voor omwonenden biedt dit bovendien geen structurele garantie op een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Deze maatregel is namelijk niet generiek, maar specifiek voor een agrariër. Het vervalt bij bedrijfsbeëindiging, wijziging van bedrijfsvoering of overdracht. Bovendien is een maatwerkvoorschrift weinig transparant voor omwonenden omdat het voorschrift alleen bekend is bij de agrariër.

5 Impact voor grondeigenaren

5.1 Algemeen

Om de impact van de spuitvrije zone voor grondeigenaren te kunnen inschatten/beoordelen dient een vergelijking te worden gemaakt tussen de gebruiksmogelijkheden van de betreffende de gronden zonder en met de situering van een spuitvrije zone daarop. Mogelijk kan een verschil aan de orde zijn tussen de beoordeling die in het kader van de belangenafweging en de ruimtelijke motivering van dit omgevingsplan aan de orde is, en de beoordeling van een eventueel verzoek om nadeelcompensatie.

Bij de eerste beoordeling (belangenafweging) moet uitgegaan worden van de maximale planologische mogelijkheden. Bij de tweede beoordeling (nadeelcompensatievergoeding) dient sinds de inwerkingtreding van de omgevingswet, voor plannen die na 1 januari 2024 in procedure worden gebracht, uitgegaan te worden van de feitelijke situatie. Of dit in deze situatie een relevant verschil is, komt later in dit hoofdstuk aan de orde.

Verder dient in de beoordeling te worden betrokken of er in de ‘oude’ situatie ook al (andere) omstandigheden aan de orde waren die een maximale invulling van de planologische mogelijkheden (zouden kunnen) beperken.

5.2 Maximale planologische mogelijkheden

Bij ruimtelijke ontwikkeling van een nieuwe gevoelige functie nabij landbouwgronden, is het van belang om te weten wat de maximale gebruiksmogelijkheden van de agrarische percelen zijn op basis van het omgevingsplan. In beginsel moet worden uitgegaan van de maximale gebruiksmogelijkheden in het geldende omgevingsplan, ook al vind dat gebruik feitelijk niet plaats.

Als wijziging van het grondgebruik niet voorzienbaar of onwaarschijnlijkheid is dan kan een hierop een uitzondering worden gemaakt, maar dan moet er wel een goede onderbouwing aan ten grondslag liggen. Belangrijke aandachtspunten hierbij:

- Er mogen geen concrete plannen zijn die erop wijzen dat de gebruiker van het perceel gewassen wil gaan telen waarvoor gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt;
- Als er plannen zijn die wijzen op gebruik van het perceel waarbij geen sprake is van teelt van gewassen waarvoor gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt dan kunnen die gebruikt worden voor de onderbouwing. Bijvoorbeeld recent verleende vergunningen en/of gedane meldingen. Ook uitlatingen van de gebruiker van de grond kunnen van belang zijn.

Dat al jaren geen gewasbeschermingsmiddelen zijn gebruikt of dat concrete plannen voor dat gebruik ontbreken is onvoldoende (zie AbRS6 juni 2024, ECLI:NL:RVS:2024:2340).

In figuur 2 zijn de beoogde spuitvrije zones rood gearceerd en in tabel 1 nader gespecificeerd.

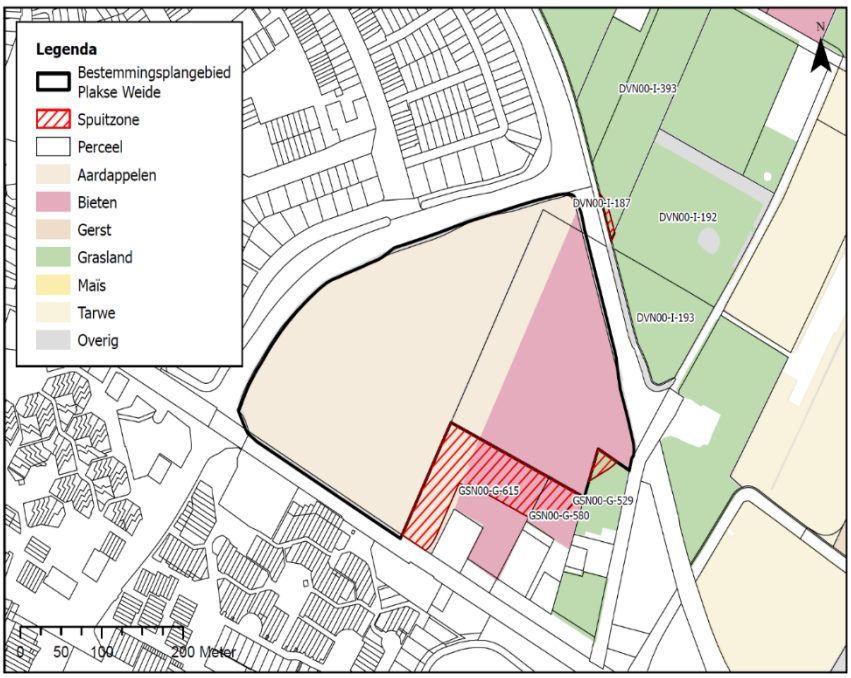

Figuur 2 Spuitvrije zone, relevante kadastrale percelen en BRP gewaspercelen (2024)

Tabel 1 Overzicht van de percelen waarop de spuitvrije zone impact heeft

Perceel	m2	Eigenaar	Spuitvrije zone (m2)	Bestemming	Gebruik (op basis van BRP gewaspercelen)
GSN00-G-615	15.088	Veehouder	9.973 (66%)	Agrarisch	2009-2017: grasland 2017, 2024: mais 2018, 2020,2022: tarwe 2019: koolzaad 2021, 2023: aardappel + bieten
GSN00-G-580	4313	Gasunie (pacht)	1.573 (36%)	Agrarisch	2009-2016, 2022: grasland 2017, 2024: mais 2018, 2020,2022: tarwe 2019: koolzaad 2021: aardappel 2023: bieten
GSN00-G-529	4.190	Bedrijf	517 (12%)	Agrarisch	2009-2022: grasland
DVN00-I-192	21.880	Onbekend	11	Natuur	2022: sloot
DVN00-I-393	15.000	Onbekend	213 (1%)	Agrarisch	2009-2024: grasland
DVN00-I-187	905	Onbekend	80 (9%)	Agrarisch	

Bestemmingsplan Buitengebied 2013 (vastgesteld 1 juni 2015)

Op grond van dit in het Omgevingsplan gemeente Duiven opgenomen bestemmingsplan zijn op alle in de spuitvrije zone betrokken perceelsgedeelten de bestemmingsvlakken ‘Agrarisch’ en ‘Waarde – Lage/hoge archeologische verwachting’ van toepassing. Deze laatste is voor deze beoordeling niet relevant. Ter bepaling van de maximale planologische gebruiksmogelijkheden is met name artikel 3.1 sub a. van dit bestemmingsplan relevant.

In de overige leden van dit artikel (zie bijlage 1) zijn ten aanzien van de te voeren teelten geen belemmeringen opgenomen. Op de geraakte percelen zijn géén bouwvlakken gesitueerd.

Het voorgaande houdt in dat er uit de bestemmingsregels geen belemmeringen voortvloeien om gewassen te telen waarbij gewasbeschermingsmiddelen nodig zijn.

5.3 Andere beperkende omstandigheden.

Buiten de regels van het vigerende bestemmingsplan kunnen er als gevolg van andere (meer generiek geldende) wetten, voorschriften en/of aanliggende belemmerende functie beperkingen bestaan voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

5.3.1 Teeltvrije en spuitvrije zone bij oppervlaktewater

Wanneer bij de teelt van gewassen gewasbeschermingsmiddelen worden toegepast moet door de teler langs het oppervlaktewater al een teeltvrije/spuitvrije zone worden aangehouden van de insteek van het oppervlaktewater tot het hart van de buitenste rij planten van de gewassen die bespoten worden. Deze zone varieert van 50 cm (braakliggende gronden) tot 5 meter (boomteelt) en is afhankelijk van het type gewas en spuittechniek. De teler is hiertoe al wettelijk verplicht om rekening mee te houden. Dit staat geregeld in paragraaf 4.46 van het Bal; Lozingsvoorschriften gebruik gewasbeschermingsmiddelen of meststoffen op braakliggend landbouwgrond of bij het telen van gewassen in de openlucht. Van de percelen waar een spuitvrije zone voorzien is grenzen alleen de percelen DVN00-I-393 en 192 aan een watergang (Duivense Wetering, DVN00-I-192).

Figuur 3: Ligging oppervlaktewater (bron: Leggerkaart Waterschap Rijn en IJssel)

5.3.2 Bestaande gevoelige bestemmingen

Op de locaties Plaksestraat 3, 5 en 5a zijn volgens het bestemmingsplan Buitengebied 2013 woon- en tuinbestemmingen gesitueerd. Uit de feitelijke situatie ter plaatse blijkt dat deze locaties ook als zodanig worden gebruikt. Dit betekent dat op de gronden binnen deze bestemmingsvlakken sprake is van een gevoelige functie ten opzichte waarvan ***nu reeds op basis van bijvoorbeeld de etiketrichtlijnen en de zorgplicht*** een bepaalde afstand in acht dient te worden genomen. De beoogde spuitvrije zone rondom het plan Plakse Weide brengt derhalve ten aanzien van deze zone, waarbinnen nu reeds beperkende omstandigheden aan de orde zijn, geen verdergaand planologisch nadeel met zich mee.

Probleem hierbij is echter dat er geen generieke/landelijke regelgeving is die agrariërs verplicht om een standaard afstand in acht te nemen en het dus afhankelijk is van het middel en de spuittechniek welke afstand wél moet worden aangehouden. Aangezien dit zeer casuïstisch is, is in deze van de worst-case benadering uitgegaan en verondersteld dat er binnen de gehele beoogde spuitvrije zone sprake is van een verdergaande beperking van de gebruiksmogelijkheden van de betreffende grond.

5.4 Impact van de beperkingen in zijn algemeen

In het rapport ‘Het perspectief van biologische landbouw’ [27] wordt ondermeer ingegaan op het aspect bestrijdingsmiddelen en wel als volgt: ‘Om ziekten en plagen tegen te gaan maakt de biologische akkerbouw in eerste instantie gebruik van een ruime vruchtwisseling en mechanische teeltmaatregelen (schoffelen, wieden). Voor onkruidbestrijding mogen geen chemisch-synthetische bestrijdingsmiddelen worden ingezet…’

[27] Rapport 1417, mei 2023, Wageningen University & Research

Biologisch telen van gewassen gaat verder dan het uitsluiten van chemisch-synthetische gewasbeschermingsmiddelen. Zo wordt bijvoorbeeld ook het gebruik van kunstmest uitgesloten. Het niet mogen spuiten met chemische gewasbeschermingsmiddelen heeft een grotere negatieve invloed op de gewasopbrengst dan het niet mogen gebruiken van kunstmest. In voornoemd rapport wordt ten aanzien van de gewasopbrengsten bij biologisch akkerbouw opgemerkt dat bijvoorbeeld voor de biologische granen en aardappelen er een opbrengst verschil is van 20 tot 40%[28]. Zoals hiervoor aangegeven is het grootste aandeel daarvan toe te schrijven aan het niet kunnen gebruiken van gewasbeschermingsmiddelen. Zie onderstaande tabel.

	Gewas	Gangbaar	Biologisch	Verschil
Akkerbouwgewassen	**Consumptieaardappelen**	49.500 kg	32.500 kg	-36%
	Wintertarwe	9.500 kg	7.500 kg	-21%
	Luzerne	14.000 kg ds	12.000 kg ds	-14%
	Zaaiuien	50.000 kg	40.000 kg	-20%
Groentegewassen	**Bloemkool**	21.000 stuks	18.000 stuks	-14%
	Spinazie	25.000 kg	20.000 kg	-20%

5.5 Gevolgen per perceel/eigenaar

Onderstaand wordt per eigenaar in gegaan op de mogelijke consequenties als gevolg van de voorzien spuitvrije zone. Zie figuur 2 in paragraaf 5.2 voor de ligging van de kadastrale percelen.

5.5.1 Perceel Groessen en Loo, sectie G 615 (GSN00-G-615)

Dit perceel is in eigendom bij de op Laarstraat 20 te Duiven gevestigde agrarische onderneming. Het betreft een (vlees)varkensbedrijf.

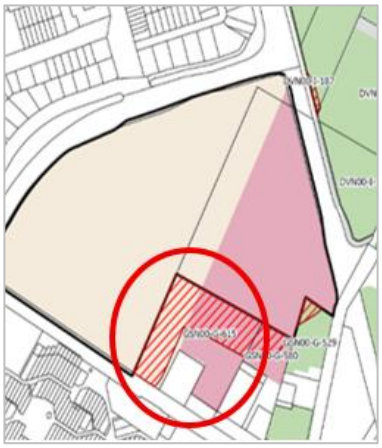

Perceel G 615 betreft een zogenaamde veldkavel. Kadastrale recherche op naam van de betreffende ondernemer wijst uit dat in ieder geval een areaal van ruim 29 ha wordt geëxploiteerd, waarvan ca. 9,5 ha als huiskavel kan worden aangemerkt en de rest als veldkavels. Een deel van de gronden in eigendom bij deze eigenaar zijn gelegen binnen het bestemmingsplan Plakse Weide.

Ten aanzien van deze gronden (Gemeente Groessen en Loo, sectie G, nummer 609 en 613) is een koopovereenkomst gesloten. G 615 is direct aangrenzend ten zuiden van G 613 gelegen en niet betrokken in deze overeenkomst. In de betreffende overeenkomst zijn voor zover bekend geen afspraken gemaakt over het anderszins verzekerd zijn van eventuele nadeelcompensatie.

Door de verkoop en ontwikkeling van de percelen G 609 en G 613 is het perceel G 615 een geïsoleerd gelegen perceel geworden waaraan, gezien de relatief kleine(re) oppervlakte van 1.50.88 ha, in agrarische zin een beperkte betekenis kan worden toegekend.

[28] Oenema et al, 2010

De betreffende grond is de in afgelopen jaren benut voor de in onderstaande afbeelding weergegeven teelten:

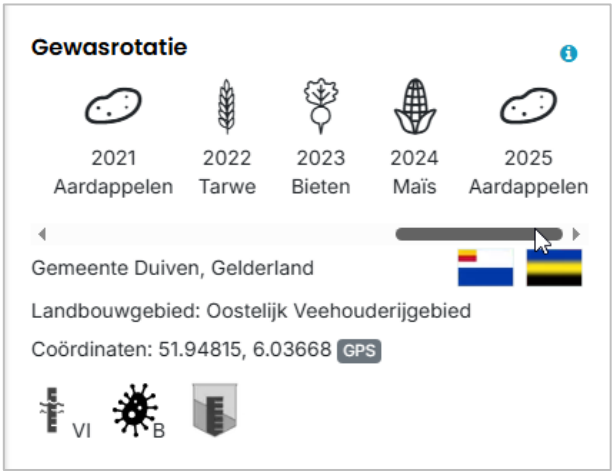

De (nieuw) te vestigen spuitvrije zone beslaat ca. 9.973 m², zijnde ca. 66% van dit perceel, waarop geen gewasbeschermingsmiddelen gebruikt zouden mogen worden. Zoals in 5.3.2. opgemerkt dient daarbij mogelijk nog in aanmerking te worden genomen dat er op dat vlak ook nu al beperkingen aan de orde zijn die voortvloeien uit de situering van de woningen Plaksestraat 3, 5 en 5a, maar dat we hiermee gezien het casuïstische karakter in deze worst case benadering geen rekening houden.

Nu er dus rekening mee dient te worden gehouden dat op 66% van het perceel geen gewasbeschermingsmiddelen mogen worden gebruikt, is ook de vraag gerechtvaardigd of het nog efficiënt is om op dit perceel twee verschillende teelten toe te passen. Eén teelt waarbij wel gewasbeschermingsmiddelen gebruikt kunnen worden (welke dan overigens het dichtstbij de woningen is gelegen) en een andere teelt waarbij dat niet nodig is. Feitelijke uitkomst zal naar alle waarschijnlijkheid zijn dat de gehele oppervlakte van perceel G 615 niet meer geschikt is voor een reguliere/conventionele agrarische exploitatie en dat hiervoor genoemde verminderde gewasopbrengsten voor het gehele perceel van toepassing zullen zijn en doorwerken in de agrarische waarde.

Dit vaststellende komt echter ook de vraag op of de agrarische waarde voor dit perceel de waarde is die hieraan dient te worden toegekend indien wordt uitgegaan van het Highest And Best Use (HABU) principe.

Immers, gelet op de ligging van de grond:

- aansluitend aan een in ontwikkeling te brengen woningbouwlocatie;
- in een gebied dat qua vorm en structuur een onmiskenbare ruimtelijk eenheid vormt met het woningbouwplan, door de ligging binnen de contouren van de Plaksestraat/Rijksweg, Vergerlaan, Oostsingel en de Plaksestraat;
- kan aan de betreffende gronden een (zekere) verwachtingswaarde worden toegekend die uitstijgt boven de waarde bij voortgezet agrarisch gebruik. Deze waarde, die gebaseerd op de verwachting dat deze grond in de toekomst eveneens tot ontwikkeling kan worden gebracht, is niet onderhevig aan de negatieve invloed die eventueel voortvloeit uit het al dan niet mogen gebruiken van gewasbeschermingsmiddelen.

Het voorgaande betekent echter niet dat er gedurende de jaren dat er geen sprake is van een ontwikkeling, geen inkomensschade aan de orde is. Dit gelet op voorgaande informatie ten aanzien van de verminderde opbrengsten (worstcase 36% voor consumptieaardappelen). Bij een saldo per ha van circa € 3.100 levert een vermindering van de opbrengst met 36% een daling op naar € 2.000,- per ha. Een inkomensschade van € 1.000,- tot € 1.100,- per ha per jaar. Indien dit (uitgaande van een eigenaar / gebruikssituatie volgens de onteigeningssystematiek en -jurisprudentie) wordt gekapitaliseerd met de gebruikelijke factor 10, dan levert dit een inkomensschadevergoeding van € 1,- tot € 1,10 per m² op.

Bij de totale oppervlakte van 1.50.88 ha, betekent dit een totale inkomensschade van afgerond circa € 15.000,- tot € 16.500,-. Hierbij dient te worden opgemerkt dat door de noodzakelijke vruchtwisseling voor aardappelteelt de opbrengst zich niet elk jaar op hetzelfde niveau zal begeven. Het hiervoor genoemde bedrag betreft dus een absolute worst case benadering.

Normaal maatschappelijk risico:

- Voor indirecte schade in de vorm van vermogensschade geldt een aftrek van 4% van de waarde;
- Voor directe schade en inkomensschade zijn geen vaste percentages Normaal Maatschappelijk risico genoemd[29]. Genoemd worden percentages van 8 tot 13% van het bedrijfsresultaat.

5.5.2 Perceel Liander N.V., sectie G 580 (GSN00-G-580)

Dit perceel is in eigendom bij Liander N.V. met daarop een zakelijk recht t.b.v. Gasunie Transport Services B.V. Het perceel heeft een totale oppervlakte van 4.313 m², hiervan heeft ca. 3.000 m² een agrarische bestemming waarvan ca. 1.573 m² onder de spuitvrije zone is gelegen.

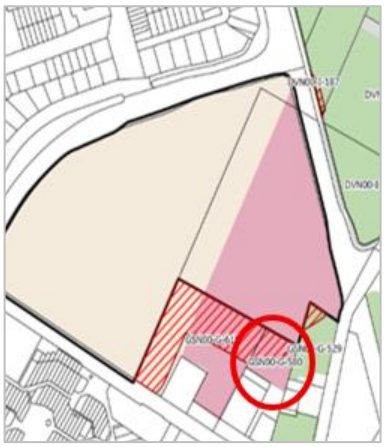

Het perceel is deels op basis van een bedrijfsbestemming in gebruik ten behoeve van de gasdistributie en deels agrarisch bestemd en in gebruik. Op basis van de luchtfoto en de situatie ter plaatse wordt geconcludeerd dat het perceel door dezelfde gebruiker (mogelijk op basis van pacht) en voor dezelfde teelten geëxploiteerd als het naastgelegen perceel G 615.

Evenals bij perceel G 615 geldt dat het praktische zin niet efficiënt is om op een deel van het perceel wel gewasbescherming tot te passen en op een deel niet. Ook ten aanzien van de waarde kan dezelfde conclusie worden getrokken: dat deze vooral gerelateerd dient te worden aan de verwachting dat de grond zijn hoogste waarde ontleend aan een andere dan de agrarische aanwending.

Inkomensschade:
Worst case: € 1,10 x 1.573 = € 1.730,-

[29] Zie ook: omgaan met 50 meter spuitvrije zone bij nieuwbouw, drs. R.E. Ronnie Takens, RVO en mr. P.S.A. (Peter) Overwater, Overwater Grondbeleid BV, blz. 10-11

5.5.3 Perceel Duiven sectie G 529 (GSN00-G-529)

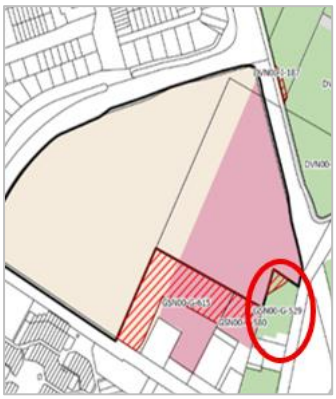

Dit perceel is in eigendom bij een particulier grondeigenaar die naast dit perceel nog diverse andere (zowel onbebouwd als bebouwd) percelen in bezit heeft. Geen van de betreffende percelen, zo ook G 529 niet, wordt agrarisch geëxploiteerd.

Hoewel de grond in de registratie gewaspercelen al sinds jaar en dag wordt opgegeven als grasland, kan op grond van de opname ter plaatse en de luchtfoto niet anders worden geconcludeerd dat er sprake is van een hobbymatig gebruik, of althans niet van een zodanig gebruik dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen aan de orde is.

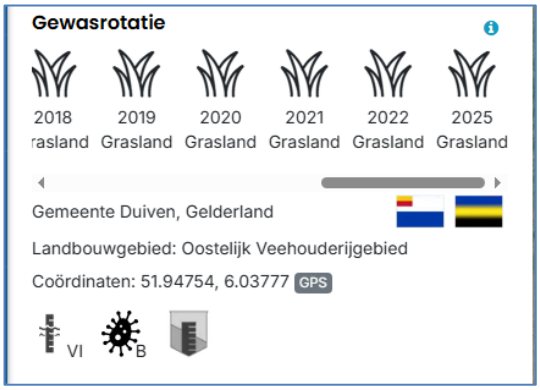

luchtfoto 17-02-2025 (bron: Slagboom en Peeters)

Deze omstandigheid rechtvaardigt de conclusie dat dat er geen sprake zal zijn van inkomensschade. Hiervoor kan aansluiting worden gezocht bij de jurisprudentie:

https://uitspraken.rechtspraak.nl/details?id=ECLI:NL:RVS:2024:4506

> De raad heeft er ook van mogen uitgaan dat het gebruik van de percelen niet ernstig wordt beperkt door de milieuzone. [appellanten] hebben namelijk niet aannemelijk gemaakt dat chemische gewasbeschermingsmiddelen werden gebruikt op de percelen. [appellanten] hebben geen administratie overlegd waaruit volgt dat met dergelijke middelen wordt gespoten. [appellanten] hebben ook geen andere bewijzen overlegd waaruit dat volgt.
>
> Verder hebben [appellanten] niet aannemelijk gemaakt dat het spuiten van chemische gewasbeschermingsmiddelen op hun percelen noodzakelijk is om te voorkomen dat de grasmat wordt overwoekerd door onkruid en dat de paarden giftige planten eten. Volgens paragraaf 6.2 van het Wageningen rapport is het herinzaaien en bespuiten van paardenweides niet nodig bij zorgvuldig onderhoud. Verder smaken sommige giftige planten volgens paragraaf 6.2.2 van het Wageningen rapport zo slecht dat paarden die niet graag eten. Bovendien is mechanische bestrijding van onkruid mogelijk volgens paragraaf 6.2.2 van het Wageningen rapport, als dit maar tijdig gebeurt. Ook is biologische onkruidbestrijding toegestaan in de milieuzone.
>
> Tot slot overweegt de Afdeling dat niet aannemelijk is dat de percelen grotendeels onbruikbaar worden voor agrarisch gebruik. Ook in dit kader is relevant dat mechanische en biologische onkruidbestrijding zijn toegestaan in de milieuzone. Bovendien is niet gebleken dat [appellanten] concrete plannen hebben om de percelen te gebruiken of te verhuren voor agrarische doeleinden.
>
> Het betoog slaagt niet.

Ten aanzien van de waarde (en mogelijke waardevermindering) kan dezelfde conclusie worden getrokken als bij de percelen G 615 en 580: dat deze vooral gerelateerd dient te worden aan de verwachting dat de grond zijn hoogste waarde ontleend aan een andere dan de agrarische aanwending.

5.5.4 Percelen Duiven, sectie I, nummers 192, 393 en 187

Aan de noordzijde van het plangebied worden voornoemde percelen door de spuitzone ‘geraakt’. Ten aanzien van deze percelen kan het volgende worden opgemerkt.

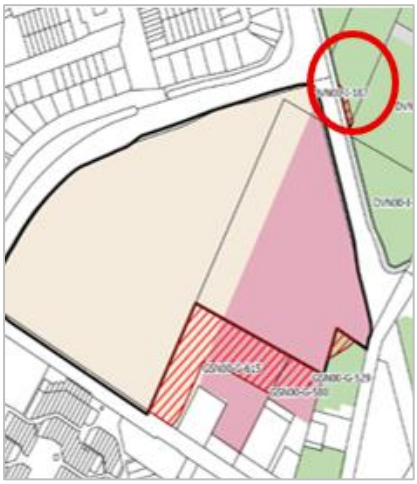

Duiven I 192

Betreft een perceel grond in bezit van de gemeente Duiven met de bestemming natuur. Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op deze grond is gelet op deze bestemming niet aan de orde/aannemelijk.

Duiven I 187

Betreft een perceel grond in bezit van de Waterschap Rijn en IJssel en in gebruik als werk-/onderhoudsstrook ten behoeve van de ten zuiden daarvan gelegen watergang.

De betreffende grond is niet betrokken in de agrarische exploitatie van de – voor zover van toepassing - ten noorden gelegen agrarische gronden.

Er zijn ten aanzien van dit perceel derhalve geen negatieve effecten te verwachten als gevolg van de voorgenomen spuitzonering.

Duiven 393

Dit perceel wordt sinds jaar en dag als blijvend grasland agrarisch geëxploiteerd door een agrariër (schapenhouder). Zie onderstaande afbeelding. De oppervlakte waar de beperkingen van de spuitzonering op van toepassing zal zijn is zeer gering, deze bedraagt ca. 210 tot 215 m².

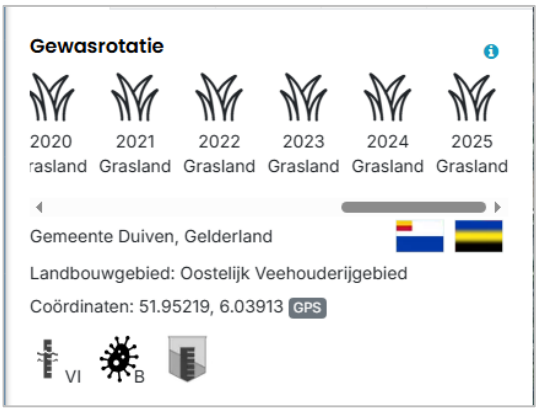

Het geringe oppervlakte in combinatie met het gegeven dat er sprake is van (blijvend) grasland, waarbij over het algemeen in beperkte(re) mate noodzaak bestaat tot het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen dan bij andere teelten leidt tot de conclusie dat er noch nog sprake zal zijn van een waardevermindering van het betreffende perceel noch dat er sprake zal zijn van inkomensschade. Laat staan dat – mocht toch sprake van schade – deze het normaal maatschappelijk risico (NMR) dat te doen gebruikelijk bij een beoordeling van een beroep op nadeelcompensatie dient te worden meegenomen te boven zal gaan.

6 Belangenafweging en conclusies

Bij opleggen van een spuitvrije zone op agrarische gronden spelen de volgende belangen waartussen een evenwichtige afweging moet worden gemaakt:

- het belang van woningbouwontwikkeling gezien de woningbouwopgave en het belang van toekomstige bewoners bij een gezonde en veilige leefomgeving.
- het belang van de teler om landbouwgronden maximaal te kunnen benutten voor het telen van gewassen met het oog op het behalen van maximale gewasopbrengsten, en het belang van de grondeigenaar (in meeste gevallen is dit ook de teler, maar niet altijd) ten aanzien van beperkte gebruiksmogelijkheden en eventuele waardedaling van de grond;

Het woningbouwbelang in Duiven en het belang van de gezondheid van bewoners in Plakse Weide prevaleert boven het landbouwbelang en het belang van agrarisch gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op de omliggende percelen waar voor een deel een spuitvrije zone wordt gesitueerd. Dit vanwege de beperkte omvang van de percelen en de beperkte inkomensschade en gevolgen voor de grondeigenaren van deze regeling.

Perceel Groesen van de Loo sectie G 615
Het planologisch opleggen van een spuitvrije zone resulteert niet in vermogensschade gezien de ‘warme’ ligging voor toekomstige woningbouw, maar wel in een beperkte inkomensschade door directe schade. Door de verkoop en ontwikkeling van de percelen G 609 en 613 is het perceel G 615 een geïsoleerd gelegen perceel geworden waaraan, gezien de relatief kleine(re) oppervlakte van 1.50.88 ha, in agrarische zin een beperkte betekenis kan worden toegekend. De gevolgen voor de grondeigenaar beperken zich tot een totale inkomensschade van afgerond circa € 15.000,- tot € 16.500,-. Dit is een absolute worstcase omdat vanwege de noodzakelijke vruchtwisseling voor aardappelteelt de opbrengst zich niet elk jaar op hetzelfde niveau zal begeven. Voor directe schade en inkomensschade zijn geen vaste percentages Normaal Maatschappelijk risico (NMR), maar percentages van 8 tot 13% van het bedrijfsresultaat zijn gangbaar.

Perceel Liander N.V. sectie G 580
Het perceel is deels op basis van een bedrijfsbestemming in gebruik ten behoeve van de gasdistributie en deels agrarisch bestemd en in gebruik. Het is in praktische zin niet efficiënt om op een deel van het perceel wel gewasbescherming tot te passen en op een deel niet. De grondwaarde dient vooral gerelateerd te worden aan ander gebruik dan agrarische aanwending.
De inkomensschade bedraagt worst case: € 1,10 x 1.573 = € 1.730,-.

Perceel Duiven sectie G 529
Het planologisch opleggen van een spuitvrije zone resulteert niet in vermogensschade gezien de ‘warme’ ligging van het perceel. Dit betreft een hobbymatig gebruikt perceel, dus er is ook geen sprake van inkomensschade.

Percelen Duiven, sectie I, nummers 192, 393 en 187
Geen nadeelcompensatie aan de orde. Het oppervlakte en daarmee de belemmeringen zijn te klein om van een invloed te spreken die het Normaal Maatschappelijk Risico (NMR) overschrijdt. Daar komt

bij dat de tussenliggende waterloop als zorgt voor een verplichte spuitvrije zone. En op perceel 192-193 rust een natuurbestemming en hier mag ook niet gespoten worden.

Gezien voorgaande beoordeling per perceel kan worden gesteld dat er sprake is van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.

Disclaimer: deze analyse en motivering is gebaseerd op basis van de beschikbare literatuur en rechtspraak ten tijde van opstellen van dit rapport. Gezien de actualiteit van dit onderwerp is er kans op ontwikkelingen die van invloed zijn op deze motivering en het omgevingsplan Plakse Weide.

Bijlagen

Bijlage 1 Bestemmingsplan Buitengebied 2013, artikel 3

Artikel 3 Agrarisch

3.1 Bestemmingsomschrijving
3.2 Bouwregels
3.2.1 bedrijfsgebouwen, teeltondersteunende voorzieningen en bedrijfswoningen:
3.2.2 bijbehorende bouwwerken bij de bedrijfswoning
3.2.3 trekkershutten
3.2.4 bouwwerken, geen gebouwen zijnde
3.3 Afwijken van de bouwregels
3.3.1 overschrijding bouwgrenzen
3.3.2 verruimen teeltondersteunende voorzieningen
3.3.3 teeltondersteunende voorzieningen buiten het bouwvlak
3.3.4 schuilgelegenheden
3.4 Specifieke gebruiksregels
3.4.1 Verkoop van eigen geproduceerde agrarische producten
3.4.2 Houden van dieren op meerdere bouwlagen
3.5 Afwijken van de gebruiksregels
3.5.1 Nevenactiviteiten
3.5.2 Kleinschalig kamperen buiten het bouwvlak
3.5.3 Plattelandswoning
3.6 Wijzigingsbevoegdheid
3.6.1 wijzigen en/of vergroten van het bouwvlak voor agrarische bedrijven, niet zijnde intensieve veehouderijen
3.6.2 wijzigen en/of vergroten van het bouwvlak voor intensieve veehouderijen in Duivense Broek
3.6.3 wijzigen bestemming naar wonen

Bijlage 2 CBS gegevens gebruik gewasbeschermingsmiddelen

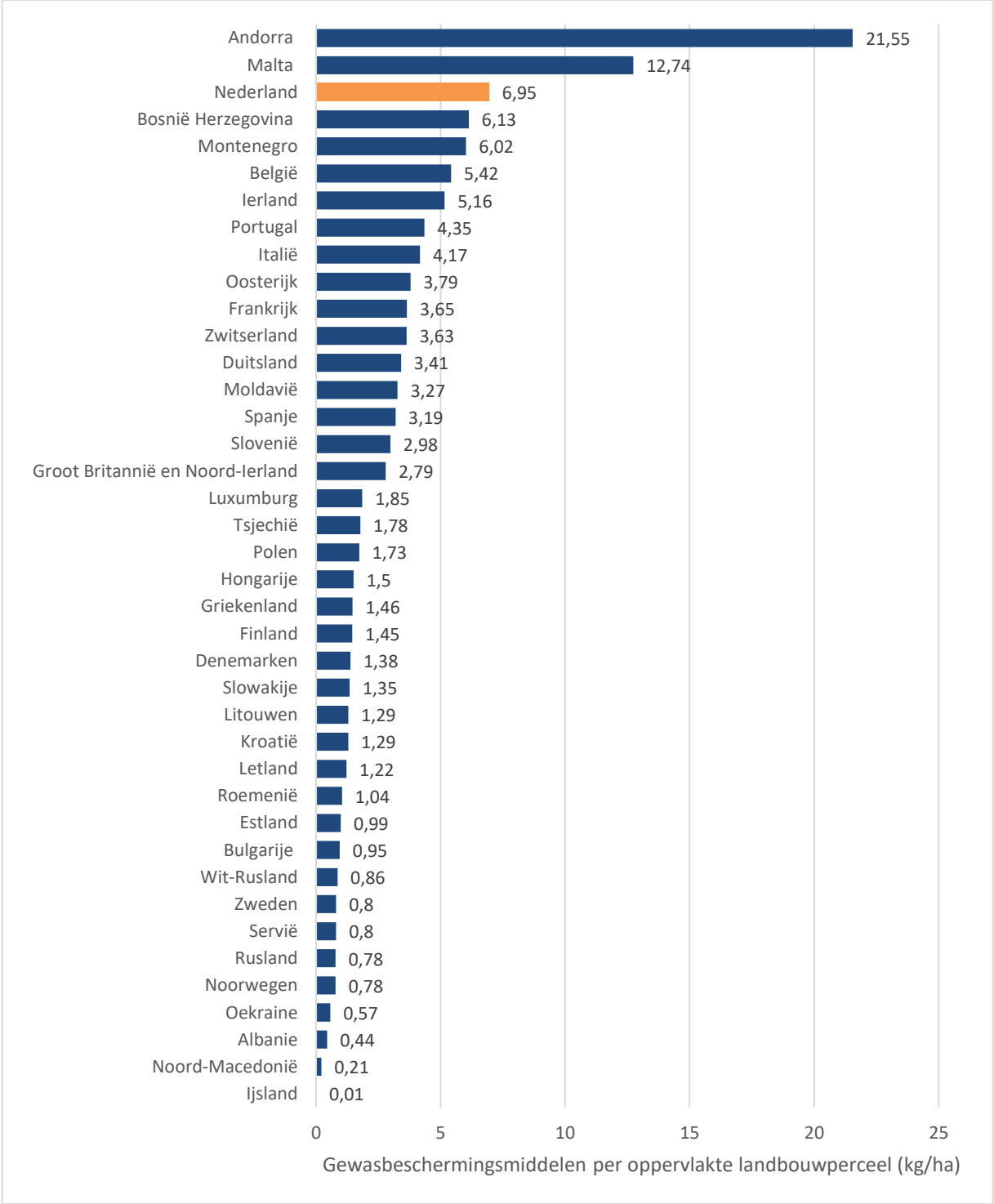

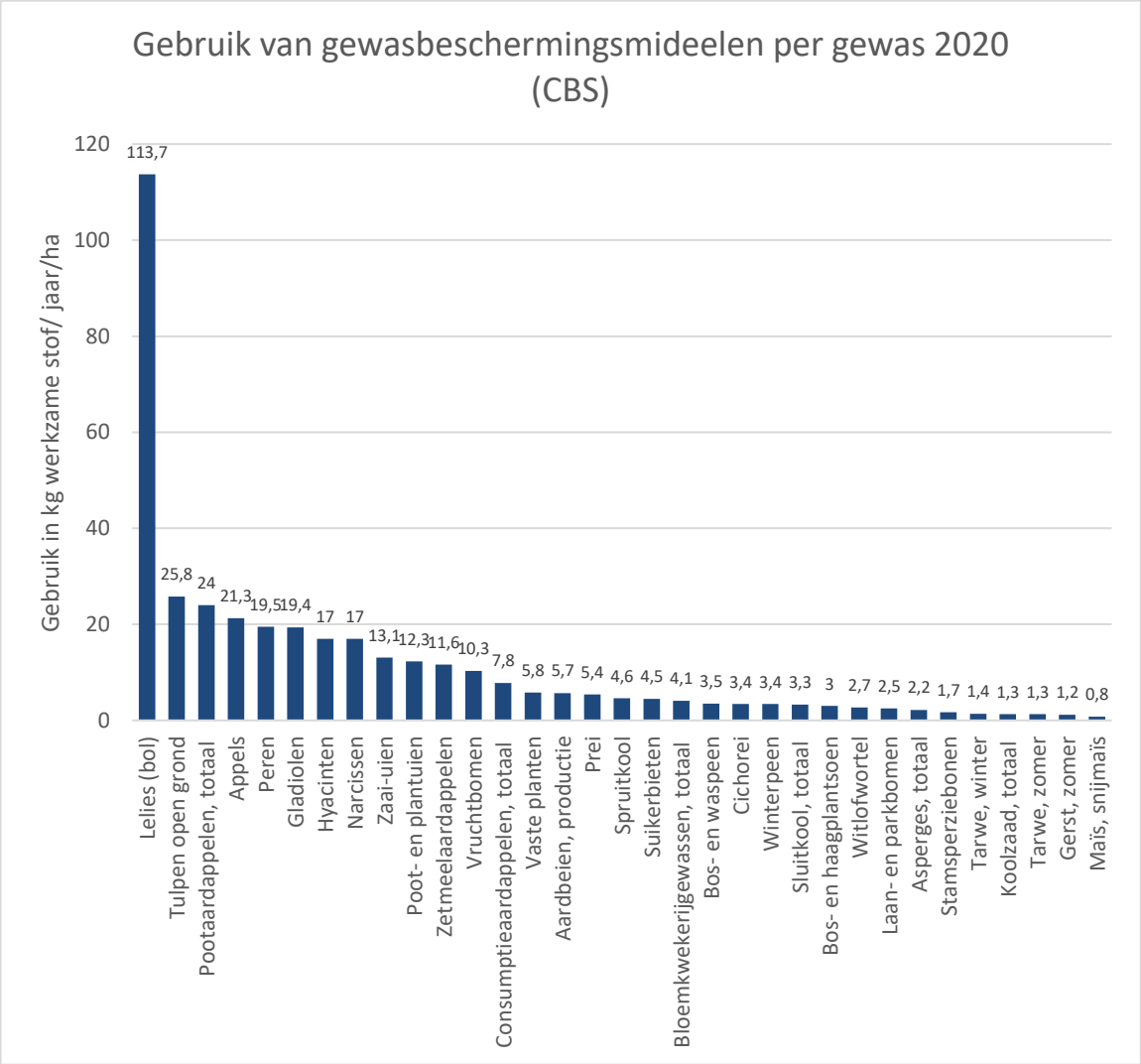
Gebruik van gewasbeschermingsmideelen per gewas 2020 (CBS)
Gebruik in kg werkzame stof/ jaar/ha
120
100
80
60
40
20
0
113,7
25,8
24
21,3
19,5
19,4
17
17
13,1
12,3
11,6
10,3
7,8
5,8
5,7
5,4
4,6
4,5
4,1
3,5
3,4
3,4
3,3
3
2,7
2,5
2,2
1,7
1,4
1,3
1,3
1,2
0,8
Lelies (bol)
Tulpen open grond
Pootaardappelen, totaal
Appels
Peren
Gladiolen
Hyacinten
Narcissen
Zaai-uien
Poot- en plantuien
Zetmeelaardappelen
Vruchtbomen
Consumptieaardappelen, totaal
Vaste planten
Aardbeien, productie
Prei
Spruitkool
Suikerbieten
Bloemkwekerijgewassen, totaal
Bos- en waspeen
Cichorei
Winterpeen
Sluitkool, totaal
Bos- en haagplantsoen
Witlofwortel
Laan- en parkbomen
Asperges, totaal
Stamsperziebonen
Tarwe, winter
Koolzaad, totaal
Tarwe, zomer
Gerst, zomer
Maïs, snijmaïs

Bijlage 3 Kaarten

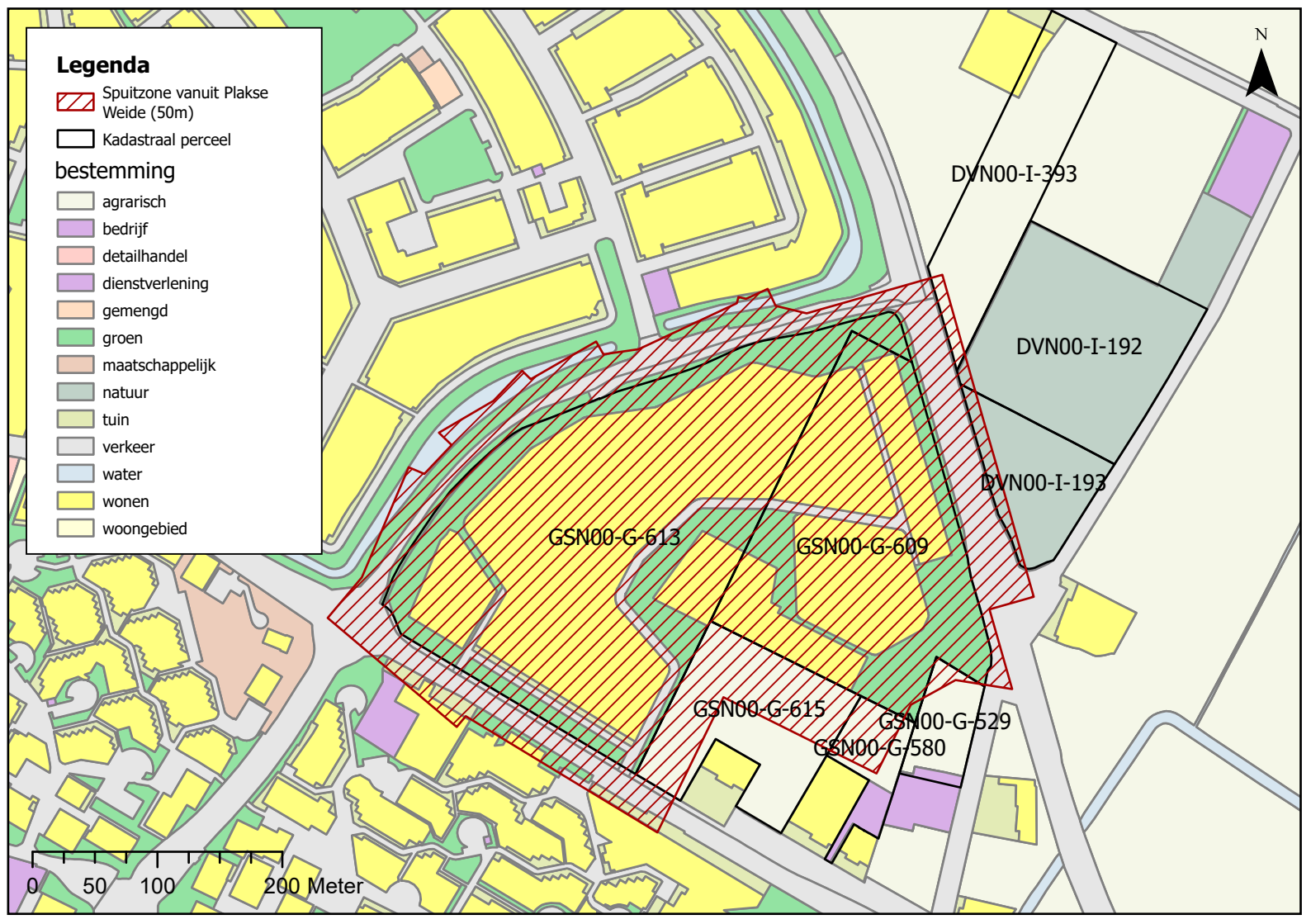
Legenda
Spuitzone vanuit Plakse Weide (50m)
Kadastraal perceel
bestemming
agrarisch
bedrijf
detailhandel
dienstverlening
gemengd
groen
maatschappelijk
natuur
tuin
verkeer
water
wonen
woongebied
N
DVN00-I-393
DVN00-I-192
DVN00-I-193
GSN00-G-613
GSN00-G-609
GSN00-G-615
GSN00-G-529
GSN00-G-580
0
50
100
200 Meter

Legenda
Spuitzone vanuit Plakse Weide (50m)
Kadastraal perceel
N
DVN00-I-393
DVN00-I-192
DVN00-I-193
GSN00-G-613
GSN00-G-609
GSN00-G-615
GSN00-G-529
GSN00-G-580
0
50
100
200 Meter
LVBeeldmateriaal.nl, Maxar, Microsoft

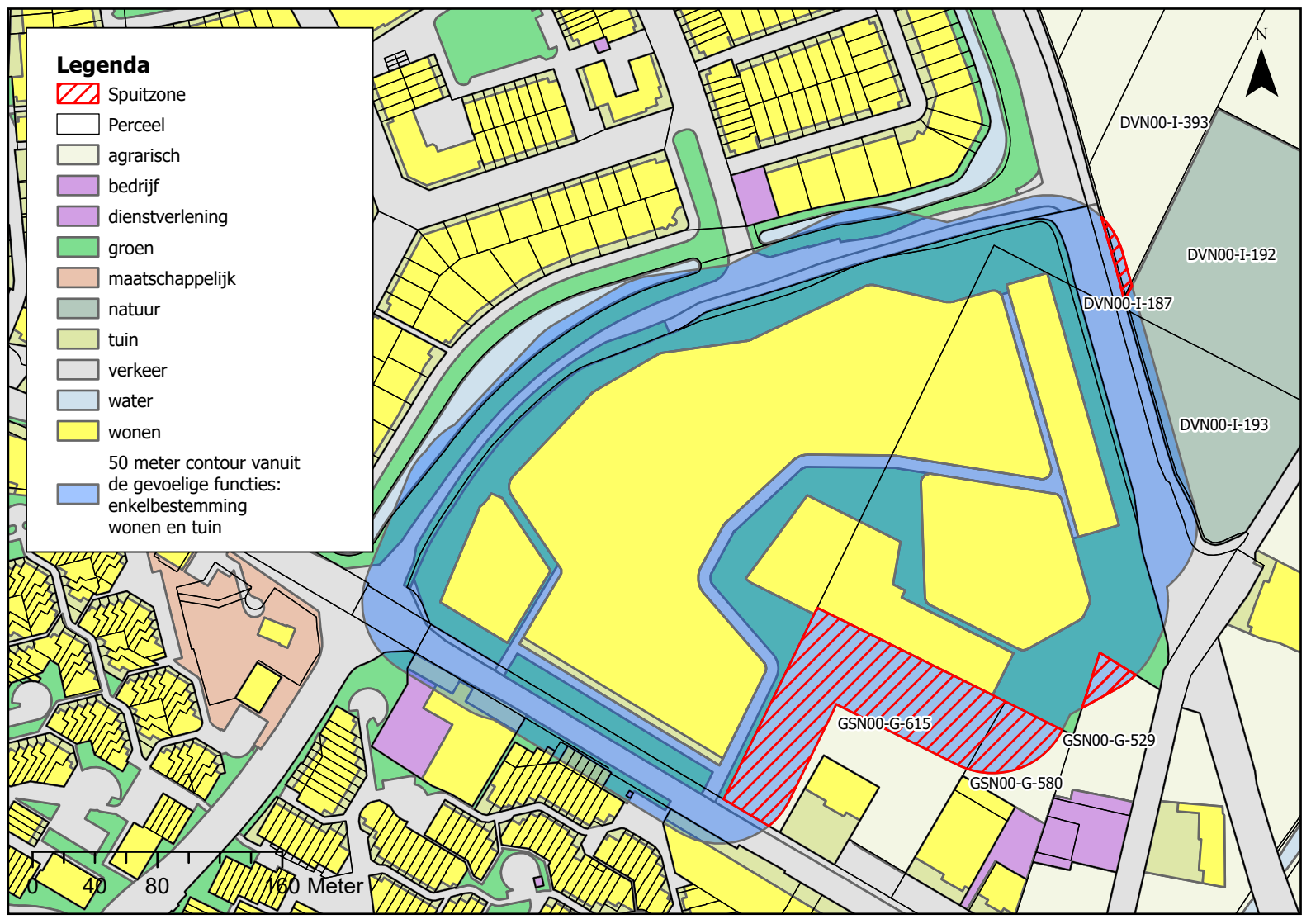
Legenda
Spuitzone
Perceel
agrarisch
bedrijf
dienstverlening
groen
maatschappelijk
natuur
tuin
verkeer
water
wonen
50 meter contour vanuit de gevoelige functies: enkelbestemming wonen en tuin
N
DVN00-I-393
DVN00-I-192
DVN00-I-187
DVN00-I-193
GSN00-G-615
GSN00-G-529
GSN00-G-580
0
40
80
160 Meter

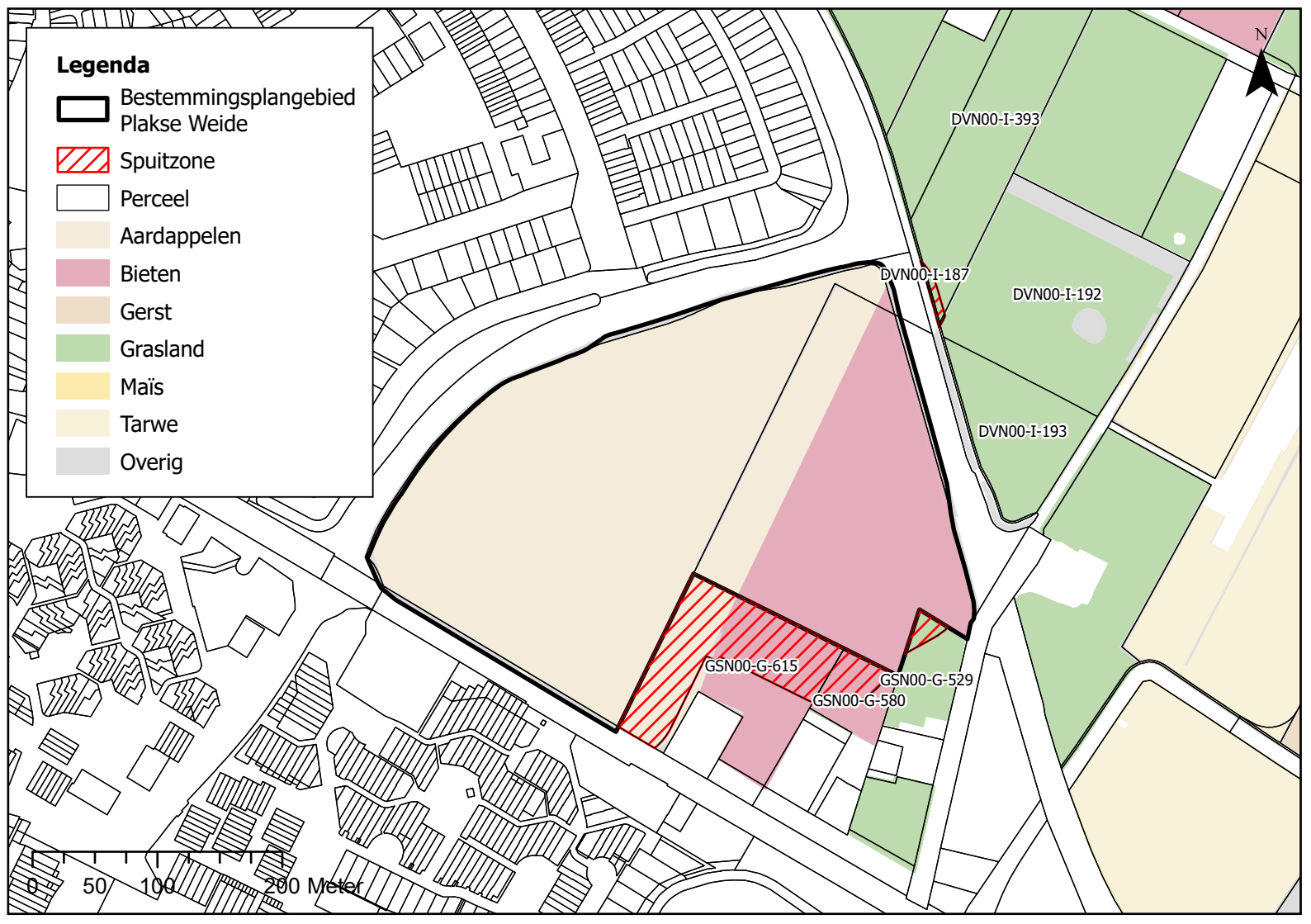
Legenda
Bestemmingsplangebied Plakse Weide
Spuitzone
Perceel
Aardappelen
Bieten
Gerst
Grasland
Maïs
Tarwe
Overig
N
DVN00-I-393
DVN00-I-187
DVN00-I-192
DVN00-I-193
GSN00-G-615
GSN00-G-529
GSN00-G-580
0
50
100
200 Meter

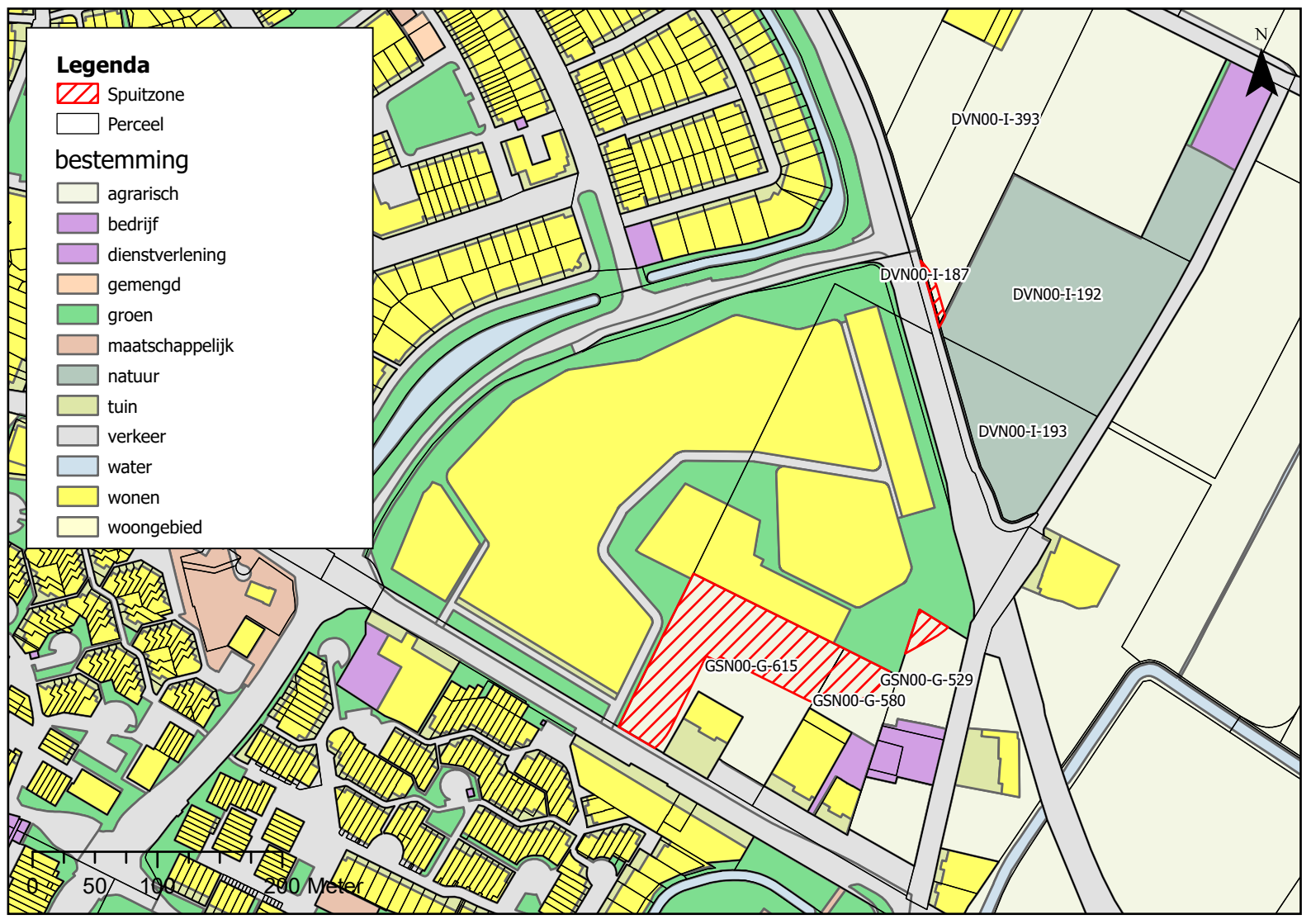
Legenda
Spuitzone
Perceel
bestemming
agrarisch
bedrijf
dienstverlening
gemengd
groen
maatschappelijk
natuur
tuin
verkeer
water
wonen
woongebied
N
DVN00-I-393
DVN00-I-187
DVN00-I-192
DVN00-I-193
GSN00-G-615
GSN00-G-529
GSN00-G-580
0
50
100
200 Meter

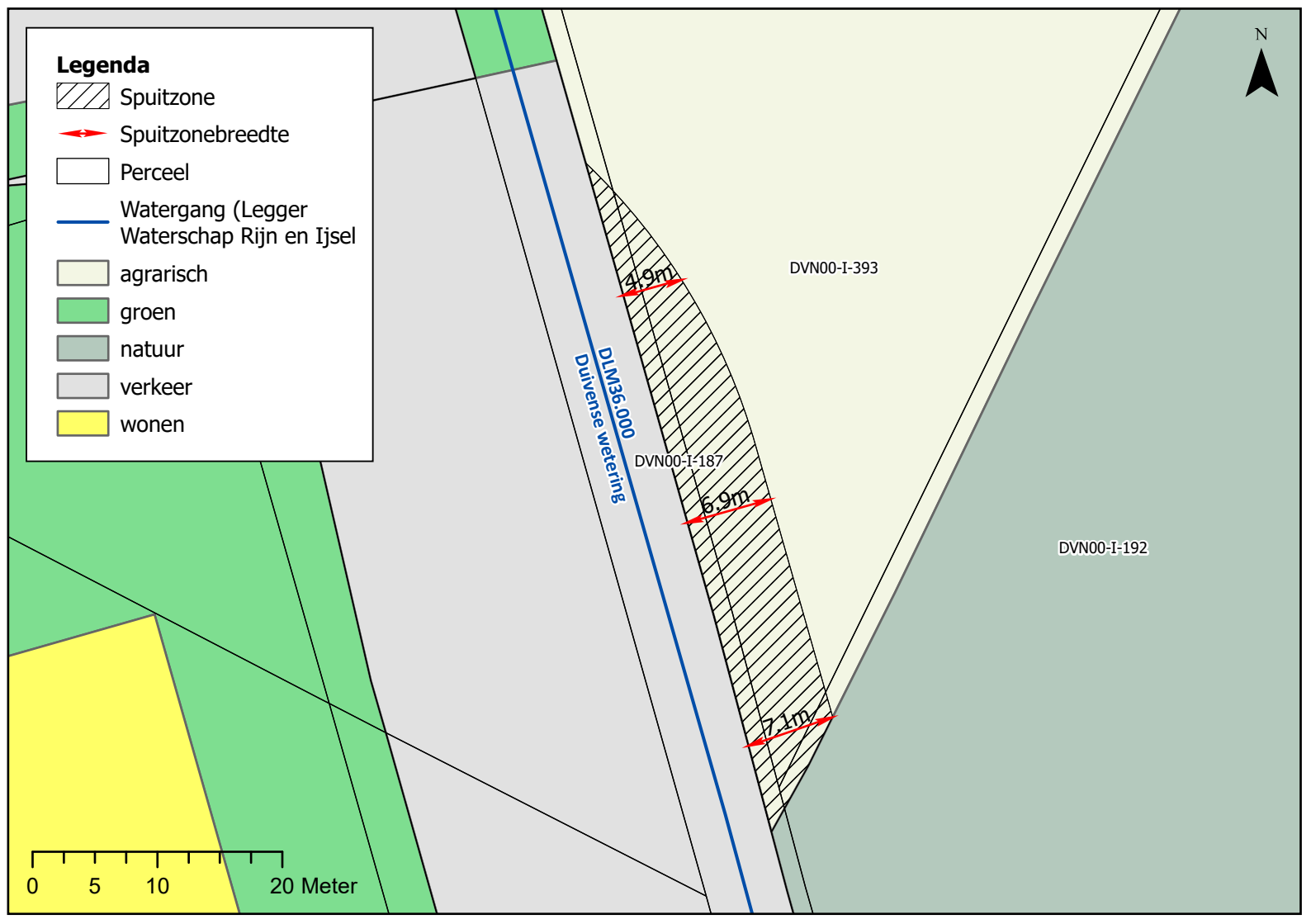
Legenda
Spuitzone
Spuitzonebreedte
Perceel
Watergang (Legger Waterschap Rijn en Ijsel
agrarisch
groen
natuur
verkeer
wonen
N
DVN00-I-393
DVN00-I-187
DVN00-I-192
4.9m
6.9m
7.1m
DLM36.000
Duivense wetering
0
5
10
20 Meter

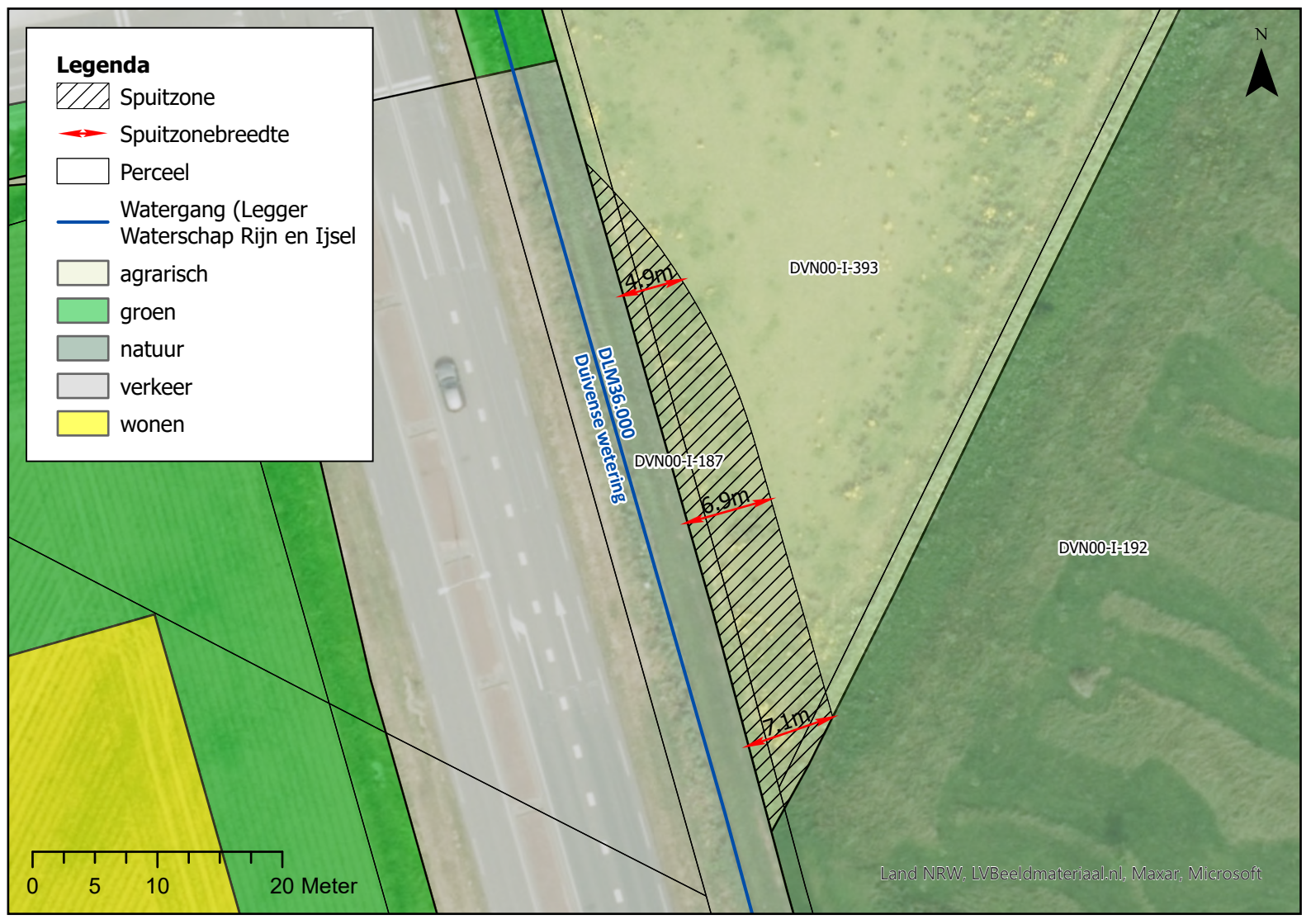
Legenda
Spuitzone
Spuitzonebreedte
Perceel
Watergang (Legger Waterschap Rijn en Ijsel
agrarisch
groen
natuur
verkeer
wonen
N
4.9m
6.9m
7.1m
DVN00-I-393
DVN00-I-187
DVN00-I-192
DLM36.000
Duivense wetering
0
5
10
20 Meter
Land NRW, LVBeeldmateriaal.nl, Maxar, Microsoft

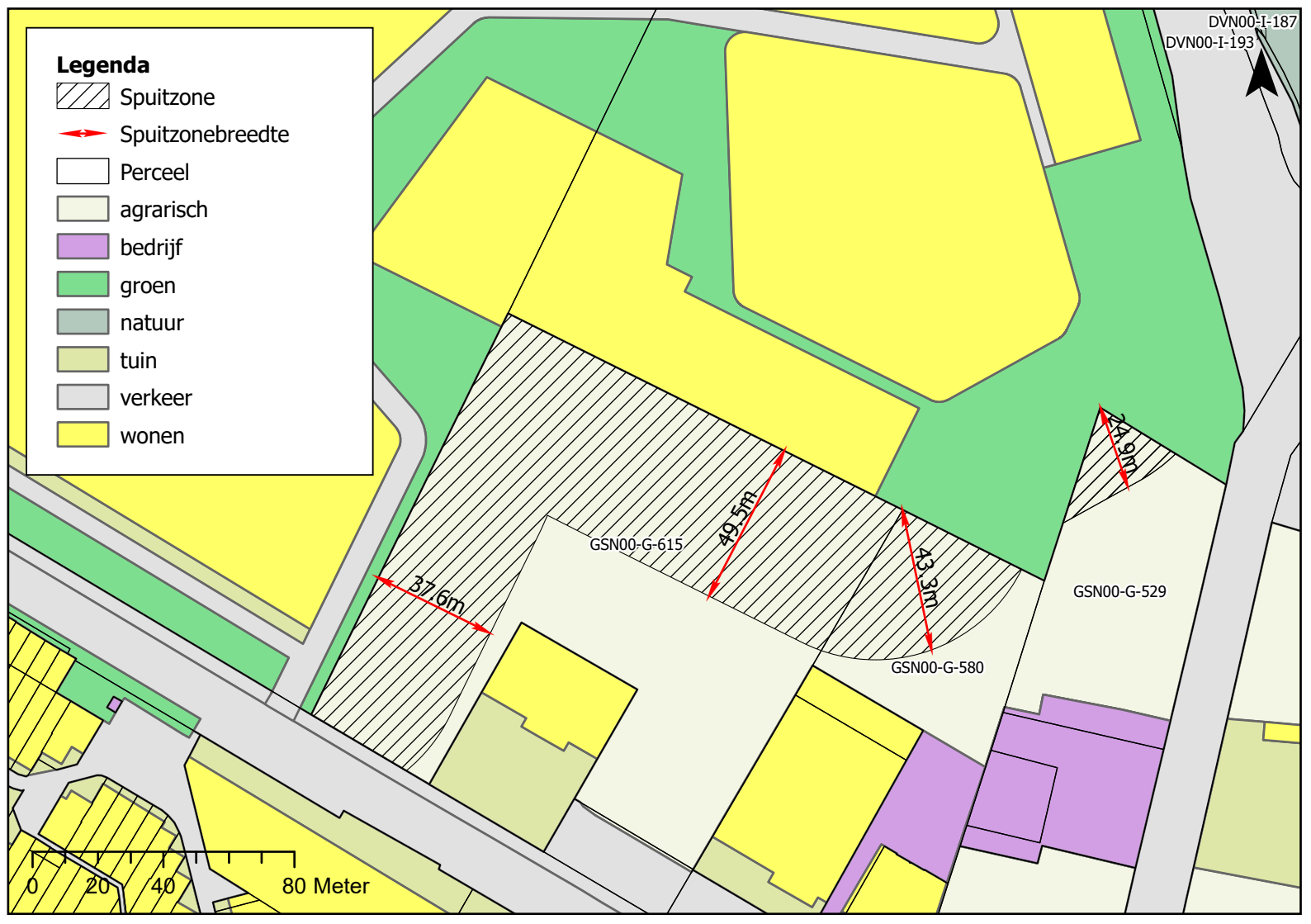
Legenda
Spuitzone
Spuitzonebreedte
Perceel
agrarisch
bedrijf
groen
natuur
tuin
verkeer
wonen
DVN00-I-187
DVN00-I-193
GSN00-G-615
GSN00-G-580
GSN00-G-529
37.6m
49.5m
43.3m
24.9m
0
20
40
80 Meter

POUDEROYEN TONNAER

pouderoyentonnaer.nl